№ 139 (491)

Серада 5 жніўня 1998 г.

Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах

Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень

Кошт: у кіёсках і крамах — 3000 руб., у індывідуальных гандляроў — свабодны.

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб Колас

Погляд

Мечаслаў ГРЫБ, экс-старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Дакуль на Беларусі будуць парушацца правы чалавека?

На адным з чарговых сходаў дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь 13-га склікання я выступіў з дакладам "Аб парушэннях правоў і свабод чалавека". Некаторыя думкі хочацца данесці і да шырокай грамадскасці. Справа не ў маёй амбіцыёзнасці, самалюбстве, а ў тым, што гаворка ідзе пра надзвычай важныя рэчы. Адначасова — і вельмі складаныя. Што і казаць, большасць нашых людзей маюць цьмянае ўяўленне пра свае правы і свабоды. А калі гаварыць у агульначалавечым, агульнасусветным плане, дык аб гэтым у нас наогул многае замоўчваецца. У той жа час прэзідэнт і яго памагатыя цынічна сцвярджаюць: Беларусь крочыць па дэмакратычным шляху, з правамі чалавека — поўны парадак...

Прыкра гэта чуць, а таму сваім апанентам я адразу скажу: не хлусіце, панове! Давайце лепш звернемся да фактаў.

1994 год. Груба парушаецца Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, тая самая Канстытуцыя, на якой пры інаўгурацыі прэзідэнт А.Лукашэнка прысягаў, клятвенна абяцаў выконваць яе патрабаванні. Але клятва, як і многія абяцанні прэзідэнта, засталася абяцаннем, а падзеі разгарнуліся, як вам усім вядома, у адваротным накірунку. Парушэнне Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і іншага заканадаўства стала хутка пашырацца. Прэзідэнт паставіў сваёй мэтай паралізаваць дзейнасць Вярхоўнага Савета 12-га склікання і не дапусціць абрання Вярхоўнага Савета 13-га склікання. Але апошняе не атрымалася, нягледзячы на ўсе яго намаганні, нават на зварот-заклік па тэлебачанні да выбаршчыкаў: "Не хадзіць на выбары!". Гэта была перамога Вярхоўнага Савета 12-га склікання, апошняя яго перамога — Вярхоўны Савет 13-га склікання быў абраны. Адбылося гэта пасля васьмі месяцаў палітычнай і выбарчай барацьбы.

Але, на вялікі жаль, новы Вярхоўны Савет не ўлічыў усёй складанасці палітычнай сітуацыі, вопыту барацьбы сваіх папярэднікаў, не прыняў незалежных мер для аб'яднання дэпутатаў у барацьбе за дэмакратыю, пабудову прававой дзяржавы, усталявання правоў чалавека, быў разрознены ў сваіх палітычных поглядах і ў цэлым згодны супрацоўнічаць з прэзідэнтам, нярэдка закрываючы вочы на парушэнні ім Канстытуцыі і іншага заканадаўства. Уцягнуты ў палітычную інтрыговую барацьбу з першага дня свайго існавання, парламент не змог выканаць сваіх асноўных задач: арганізаваць і правесці давыбары дэпутатаў Вярхоўнага Савета. Не змог таму, што гэта не падабалася прэзідэнту. Не змог ён таксама ўнесці змяненні ў законы аб выбарах дэпутатаў, аб рэферэндуме, мясцовым самакіраванні, зрабіць тлумачэнне некаторых артыкулаў і пунктаў Канстытуцыі, баючыся зноў жа нездавальнення прэзідэнта. Але нават такая згодніцкая пазіцыя не змагла задаволіць А.Лукашэнку, як наогул і сам Вярхоўны Савет, які ў апошні час усё ж стаў не пагаджацца з прэзідэнтам, выказваць свае погляды на палітычныя і эканамічныя падзеі. І тады прэзідэнт вырашыў пазбавіцца ад Вярхоўнага Савета наогул і для ўвядзення ў зман насельніцтва і сусветнай супольнасці замяніць Вярхоўны Савет 13-га склікання так званым Нацыянальным сходам — сваім кішэнным парламентам. Меліся навіта для гэтага спатрэбілася правядзенне чарговага рэферэндуму.

У Вярхоўнага Савета 13-га склікання, як у свой час і Вярхоўнага Савета 12-га склікання ў 1995 годзе, не знайшлося ні сіл, ні мудрасці, каб не прымаць рашэння аб правядзенні рэферэндуму, які нічога станоўчага для нашага грамадства не прынёс, а толькі паглыбіў раскол яго на дзве часткі — прыхільнікаў прэзідэнта і людзей, якія не згодны з ім і яго палітыкай.

Усвядоміўшы ўсю небяспеку прынятага рашэння аб правядзенні рэферэндуму, Вярхоўны Савет пачаў тлумачыць людзям неабгрунтаванасць і незаконнасць пытанняў, вынесеных на рэферэндум. Але работа гэтая вялася не актыўна, а таму спыніць падман і практычна захоп улады прэзідэнтам не ўдалося.

Звяртаючыся да трагічных падзей тых дзён, я нікога не хачу абвінавачваць, нікому не раблю ніякіх папрокаў, але прашу аб адным — не забывайцеся на свае памылкі і пралікі ў палітычнай барацьбе, не распаўзайцеся па розных кутках, бо гэта ніколі не наблізіць нас да перамогі. З вялікім жалем вымушаны сказаць аб гэтым таму, што баліць душа, абліваецца сэрца крывёю ад таго, што няма ладу ў нашым дэмакратычным руху, няма належнага паразумення і адзінства хаця б у асноўных накірунках нашай дзейнасці. Адсутнасць паразумення і аб'яднаных агульных дзеянняў ужо прывяла да ўсталявання аўтарытарнага рэжыму, да парушэння правоў і свабод чалавека. Амбіцыі дэпутацкіх фракцый, дэмакратычных палітычных партый, рухаў, асобных палітыкаў нікому не патрэбны, таму што яны ўмацоўваюць не дэмакратычны рух, а таталітарызм. Каб упэўніцца ў гэтым, нікуды не трэба хадзіць, ні да кога не трэба звяртацца. Трэба толькі спыніцца і спакойна паглядзець навокал на нашы агульныя дзеянні ў 1995—1997 гадах, і гэтага будзе дастаткова.

Але вернемся да тэмы размовы. У дзяржавабудаванні падзел улад на заканадаўчую, выканаўчую і судовую застаецца толькі на паперы ў назве артыкулаў, а фактычна ўсё зведзена да нуля. Не ўзначаліўшы ніводнай з галін дзяржаўнай улады, прэзідэнт узвысіў сам сябе над усёй дзяржаўнай уладай і непасрэдна падпарадкаваў сабе ўсе галіны ўлады — заканадаўчую, выканаўчую і судовую. У заканадаўчым плане дэкрэты ды ўказы, якія насуперак усяму адхіляюць раней прынятыя законы, нярэдка надаюць зваротную сілу сваім прававым нормам, якія абцяжарваюць становішча грамадзян, якім нярэдка прыходзіцца адказваць за тыя дзеянні, што адбываліся яшчэ да прыняцця таго ці іншага дэкрэта, калі такія дзеянні не з'яўляліся правапарушэннем. Выданне дэкрэтаў не адпавядае нават патрабаванням прэзідэнцкай Канстытуцыі 1996 года. Складаецца ўпэўненасць, што для сённяшніх кіраўнікоў рэспублікі ніякая канстытуцыя не патрэбна — нават тая, якую самі незаконна працягнулі і на якую любяць спасылацца.

Складаецца ўражанне, што чым больш парушаюцца правы чалавека, тым больш ідзе балбатні аб тым, што яны выконваюцца. Парадаксальная сітуацыя: краіна, якая знаходзіцца ў Еўропе, мае свае межы, ні з кім не вядзе, не вядзе ваенных дзеянняў і ўнутры рэспублікі, мае Канстытуцыю, і не адну, кіруецца ў многім дэкрэтамі ды ўказамі прэзідэнта. Гэта унікальны выпадак не толькі нашых дзён, але ўсяго дваццатага стагоддзя. Такога дзяржаўнага прымітывізму свет яшчэ не бачыў. Застаючыся як быццам над дзяржаўнымі ўладамі, прэзідэнт непасрэдна кіруе імі разам і паасобку. Напрыклад, законам, які ён падпісаў 30 красавіка 1998 года і які называецца "Аб цэнтральнай камісіі Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенні Рэспубліканскіх рэферэндумаў", з дванаццаці членаў камісіі шэсць назначаюцца прэзідэнтам і столькі ж абіраюцца Саветам Рэспублікі Нацыянальнага сходу, прызначанага прэзідэнтам. Старшыня ЦВК назначаецца прэзідэнтам. Кандыдатура намесніка старшыні ЦВК папярэдне ўзгадняецца з прэзідэнтам.

Пры аднолькавай колькасці галасоў рашаючым лічыцца голас старшынствуючага (гэта значыць, старшыні ці яго намесніка). Такім чынам, з дванаццаці галасоў членаў камісіі прэзідэнт мае восем галасоў сваіх назначэнцаў, а адзін з іх яшчэ і рашучы. І такому складу камісіі нададзена права тлумачэння заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутатаў і членаў Савета Рэспублікі. У праекце закона аб упаўнаважаным па правах чалавека, накіраваным у Палату прадстаўнікоў, прапануецца, што кандыдата на гэтую пасаду зацвярджае прэзідэнт і ён у любы час можа зволіць упаўнаважанага па правах чалавека з пасады. Атрымліваецца, як у той казцы: сам падпісваю законы, сам выдаю дэкрэты ды ўказы, сам іх парушаю, сам прызначаю чалавека, які павінен кантраляваць выкананне гэтых законаў адносна захавання правоў чалавека і які адначасова павінен асабіста мне падпарадкоўвацца.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

С днем рождения!

Виктор МАНАЕВ:

"Талант нужно отдавать..."

Любимец публики Виктор Манаев, известный актер Национального академического театра имени Янки Купалы, после августа этого года думает изменить свой репертуар. В связи с собственным сорокалетием. Ему все реже напоминают о "звездной роли" Одуванчика в "Рядовых" А.Дударева да о Государственной премии Беларуси. Канули в лету принципиальные и громкие комсомольские обязанности актера. Навсегда, вслед за комсомолом. Микита Зносак из "Тутэйшых" (тоже отмеченный Госпремией) и Ян Губач из "Идиллии", вдохновленные режиссером Николаем Пинигиным, вообще посмеялись бы над прошлой манаевской обязанностью, до такой степени он, Манаев, разнежил обоих своих персонажей, восхитительно выявляя их великолепное приспособленчество и подчиненность обстоятельствам. Накануне собственного сорокалетия Виктор Манаев сыграл Нормана в спектакле "Костюмер", несколько ролей в "Интимном театре Евстигнея Мировича", принял участие в антрепризном спектакле "Арт" и, выходя в роли француза Ивана, едва ли не впервые в жизни разговаривал на сцене по-русски...

"После этого августа, — сказал Виктор Манаев, — я перехожу на новые роли..." Кстати было бы спросить, на какие, но у актера, даже у заслуженного артиста Беларуси Виктора Манаева, роли только те, которые ему дают... Какая роль достанется ему завтра? Что он вообще думает по поводу перемен? Хочет ли он их?

Про судьбу

— Я верю в судьбу. И когда случается испытание не только человеческое, но и творческое, я... делаю выводы. Творчество и жизнь, по существу, это одно целое. Мы временами думаем, что можем поменять обстоятельства и подчинить себе каждую мелочь. А о людях в этих обстоятельствах кто думает? Поэтому не все перемены — к лучшему. Как после насилия выйти на сцену и повествовать о любви? О другом ведь нет смысла...

Судьбу, даже когда она не милостива, я не принимаю без веры, без обязанностей, без Бога. А Бог есть любовь... Пусть бы и судьба была ею...

Мое творческое испытание — спектакль "Костюмер". Как только у моего Нормана выросли крылья, их пришлось сложить, потому что спектакль закрыли — сэру Джону (то есть Николаю Николаевичу Еременко) доктора категорически запретили умирать из вечера в вечер. Правда, судьба заботится, чтобы в моей жизни не было крайностей типа "только этим живу, только этим дышу". Мой "Костюмер" — шестьдесят пять страниц пьесы — бездна физических усилий... В финале, скажем, когда мой герой кричит и впадает в ярость, я должен точно отсчитывать на это действие пять секунд, потом шаги вправо и влево и контролировать себя так, как приказал режиссер Николай Пинигин. Был случай, когда на спектакле сильно закружилась голова, и я на секунду-другую потерял сознание. Признаюсь, испугался. Стал анализировать. Дал себе зарок: не увлекаться. Потому что так увлеченно готовиться... к смерти на сцене — это патология, а не актерское мастерство.

Про порядок

— А еще говорят, что я чудесно сохраняю внутреннее равновесие! В жизни нам недостает порядка и смысла, так, может, порядок на сцене — в произведении, в режиссуре — может, этот художественный порядок дает возможность упорядочить жизнь артиста? Жизнь есть суета, суета сует, водоворот, в котором мы тонем, а то, за что хватаемся, — вещи, философские системы, даже люди, — хаотическое, текучее, случайное... Меня держит в жизни профессия. Я ее не выбирал, не искал. Я ничего другого делать не умею. Говорят, талант. Но талант, по Евангельской притче, надо отдавать. Чем больше отдашь, тем больше получишь взамен. Я и получаю — зал временами просто питает и на ноги ставит (особенно, когда выходишь на сцену с температурой). Но разве можно приказать себе, мол, вот буду отдавать! Это какое-то подсознательное действие...

Как навожу порядок в квартире, в книгах, так должен наводить порядок в душе: она хорошо приводится в порядок чтением Библии. Но как долго надо было бороться с беспорядком и неорганизованностью, чтоб эту истину понять...

Про коллег

Недавно мы — то купаловское поколение, которое критики называют "звездным" (не путать со "звезданутым"), — поняли, что сегодня нам — Белохвостик, Гарцуеву, Лабушу, Давыдько, Сидоровой и тем, кого не назвал, — сегодня нам столько же, сколько было Давидович, Захаревич, Гарбуку, когда мы только пришли в театр! Они были для нас бесспорными авторитетами и мастерами, у которых было чему поучиться. Вприглядку, конечно, потому что наставничество как таковое в Купаловском театре не практикуется. Мы учились любить театр, наблюдая, как они относятся к своему делу. Как Гарбук гримируется, даже теперь, когда это... немодно. Как накладывает тон, как делает фактуру лица, — этому не научишь. Это как... актер — или он есть, или его нет. А я же еще помню Ростислава Янковского в "Макбете"! Учился тогда в девятом классе и, как теперь помню, собирал с одноклассников по рублю, чтобы всех отвести в Русский театр и показать то, на что стоило посмотреть. Таким же самым образом водил их на "Забыть Герострата!" в Купаловский театр — сначала сам смотрел, оценивал, а потом даже учителей соблазнял побыть с нами вечер-другой в зрительном зале...

Про Купаловский театр

— Я и теперь не на каждый купаловский спектакль осмелился бы пригласить друзей. По разным причинам. Нашим спектаклям, например, ощутимо не хватает формы, в которой может определяться и существовать театральное искусство. Форма "Кровавой Мери", которую придумал Саша Гарцуев, отлично наложилась на мое "кукольное" воспитание (Виктор Манаев учился на актера театра кукол. — **Авт.**), а я и хотел бы иногда взять куклу в руки... Может, из кукольного театра я взял форму существования многих своих персонажей, — они иногда неловкие, немного сутулые, то заторможенные, медлительные, то суетливые, но в движениях что-то от марионетки...

Хорошо, что драматический театр не делится на солистов и кордебалет или хор. Одно дело, когда роль на шестьдесят пять страниц, когда за чистотой формы роли надо следить и следить! Другое дело — эпизоды, где должен попасть в сочетание внешнего и внутреннего, выявить его концентрированно, изобразить человека рельефно. Думаю: а чем он озабочен, отягощен? Это не внешнее действие, а внутреннее. Спрятанное. И когда его уверенно нащупаешь, то... делай и будет получаться! И так убедительно! Не потому ли в последнее время я так полюбил радио? Почитать детям сказки в "Калыханцы" — такая радость! А какая тренировка: приходишь за пять минут до эфира, тебе дают текст, и тебе одному надо сыграть пять персонажей. Быстренько. А какие хорошие передачи достались мне в наследство от Юры Аверьянова (трагически погибший актер Купаловского театра. — **Авт.**)! Та же самая "Терра гармония" с интонацией доверчивой беседы: мое отношение к композитору, например, может помочь обратить чье-то внимание на его произведения. Телевидение основано на суете. Хотя я и жду, можно ли будет сделать на телевидении что-нибудь такое, чего нельзя сделать в театре. Хоть то, что делаю в театре, дороже всего. В театре даже за ошибки не надо наказывать, им надо сочувствовать. Может, так должно быть и в жизни? В жизни побеждает не тот, кто рассуждает, а тот, кто любит. Так, от любви может быть больно, но кто решил, что больно быть не должно? Может, так и в театре... должно быть? Чтобы потом выйти на сцену и повествовать — о любви. Потому что о другом нет смысла...

Виктора Манаева слушала и записывала

Жанна ЛАШКЕВИЧ.

Фото Евгения КОКТЫША.

Надвор'е

5 і 6 жніўня на тэрыторыі рэспублікі захаваецца пераменная воблачнасць, 5 жніўня — на большай часткі тэрыторыі рэспублікі дажджы, навальніцы. 6-га — пераважна без ападкаў. Вецер паўднёвы, з пераходам на заходні, парывы да 4—9 м/с; пры навальніцах парывы да 15—20 м/с. Тэмпература паветра ўначы 5-га — +14...+19, 6-га — +10...+15; удзень +21...+26, 5-га — па паўднёвым усходзе да +28.

Трывожна

Чаму гіне рыба?

З многіх месц паступаюць сігналы аб масавай гібелі рыбы. Відавочцы сцвярджаюць, што дохлай рыбай літаральна забруджана Гайна, іншыя рэкі Міншчыны і Магілёўшчыны. Пры гэтым ходзяць чуткі, нібыта віной таму нейкія шкодныя выкіды ў вадаёмы з перапрацоўчых фабрык салігорскіх руднікоў.

Каб высветліць, у чым справа, я пазваніў у Камітэт рыбаахоўы Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя. Намеснік старшыні Камітэта Кацярына Іванаўна Хлюстунова патлумачыла, што мор рыбы ахапіў у асноўным рэкі Міншчыны, Магілёўшчыны, Гомельшчыны. Такой вялікай яе гібелі не помняць ні старажылы, ні спецыялісты. А прычынай бедства сталі пастаянныя дажджы, якія перапоўнілі сваёй вадой балоты. У выніку парушыўся іх газавы рэжым, што і прывяло да гібелі рыбы. Яна гіне ў асноўным у рэках, вытокі якіх з балот. На азёрах, вадасховішчах, у сажалках усё нармальна, рыба нармальна гадуецца.

Якія ж страты рыбы? Спецыялісты пакуль не могуць назваць канкрэтныя лічбы. У некаторых месцах назіраецца па пяць штук загінуўшых рыбін на квадратным метры, у другіх — паболей. У Камітэце рыбаахоўы створаны штаб, наладжана кругласутачнае дзяжурства. Грамадзяне могуць перадаць важную інфармацыю па мінскім тэлефоне: **223-76-71.** Спецыялісты рыбаахоўы аператыўна выязджаюць у крытычныя месцы. У дзень, калі я званіў, рыхтаваўся дэсант на раку Бесядзь, дзе зафіксавана гібель сома, каб ратаваць гэту каштоўную рыбу.

Спецыялісты таксама лічаць, што нягледзячы на вялікі мор, запасы рыбы могуць быць хутка адноўлены.

Яўген ТАЎГЕНЬ.

З пачатку года рынычны курс долара ЗША да беларускага рубля ўзрос у 1,8 раза

За прайшоўшыя два тыдні (20 ліпеня — 2 жніўня) курс долара ЗША да беларускага рубля прыкметна павысіўся на ўсіх сегментах валютнага рынку. Лідэрам росту стала каціроўка долара да безнаяўнага беларускага рубля на пазабіржавым рынку — 7,1 працэнта (з 69.000 — 71.000 да 74.000 — 76.000 рублёў). На 6,3 працэнта (з 59.000 — 60.500 да 63.000 — 64.000 рублёў) падаражэў долар на "чорным" рынку наяўнай валюты. Аднačасова ў абменных пунктах камерцыйных банкаў курс долара павялічыўся на 2,3 працэнта (з 55.000/57.000 — 57.500 да 57.000/58.300 — 58.500 рублёў).

На Міжбанкаўскай валютнай біржы за аглядаемы перыяд долар павысіўся ў цане на 5,5 працэнта (з 39.800 да 42.000 рублёў), нямецкая марка — на 6,0 працэнта (з 22.270 да 23.600 рублёў), расійскі рубель — на 4,4 працэнта (з 6.400 да 6.680 рублёў). Кошт украінскай грыўны заставаўся на ўзроўні 30.700 рублёў.

За ліпень гэтага года біржавы безнаяўны курс долара ўзрос на 11,4 працэнта, пазабіржавы безнаяўны — на 10,3 працэнта, банкаўскі наяўны — на 11,1 працэнта, "чорны" наяўны — на 6,3 працэнта.

За сем месяцаў 1998 года пазабіржавы курс долара павялічыўся на 81,4 працэнта, біржавы — на 36,6 працэнта, "чорны" наяўны — на 60,8 працэнта, банкаўскі наяўны — на 50,9 працэнта.

Курс долара ЗША да беларускага безнаяўнага рубля на пазабіржавым рынку дасягнуў 81 тысячы рублёў

На пазабіржавым валютным рынку зафіксаваны новы скачок курсу долара ЗША да беларускага безнаяўнага рубля. У панядзелак, 3 жніўня, ён павысіўся адразу на 6 працэнтаў, з 74.000—76.000 да 78.000—81.000 рублёў, а за апошні тыдзень рост курсу склаў 12 працэнтаў.

Па словах спецыялістаў расійскага камерцыйнага банка "Дыялог-Опцім", які актыўна працуе на рынку беларускага рубля, чарговы абвал беларускай грашовай адзінкі адбыўся дзякуючы з'яўленню на рынку вельмі буйнога пакупніка валюты, які канверсуе рублі ў СКВ нягледзячы на курс. Спецыялісты не выключаюць павелічэння кошту долара да 85.000 рублёў, аднак, па іх словах, найбольш верагодны адкат да 75.000—77.000 рублёў, паколькі рынак пакуль псіхалагічна не гатовы праводзіць аперацыі па такіх высокіх каціроўках.

Дзмітрый УЛАСАЎ, БелаПАН.

Незалежная экспертыза

Дзе ж гэты казачны рай?

Калі чытаеш даклад Міністэрства статыстыкі і аналізу аб рабоце народнай гаспадаркі ў першым паўгоддзі, дык адчуванне такое, нібы трапіў у нейкую казачную краіну Беларусь, дзе з кожным месяцам жыццё людзей становіцца ўсё больш шчаслівым і заможным, дзе паскоранымі тэмпамі будуецца зямны рай.

Вось пачытайце. На старонцы 72-й даклада Мінстата напісана: "Прадпрыемствамі грамадскага харчавання ў студзені — чэрвені 1998 года рэалізавана прадукцыі... на 40,8% болей, чым у студзені — чэрвені 1997 года". У перакладзе на жыцейскую мову гэта азначае, што сёлета ў сталоўках людзі з'елі амаль у паўтара раза болей розных прысмакаў, чым летась. Калі верыць гэтай лічбе, дык наведвальнікі ў сталоўках і кафэ цяпер бяруць ужо па два салаты і па два другіх блюды. Калі такімі тэмпамі будзе паляпшацца жыццё і далей, дык кожны праз год на абед пачне ўжо браць па чатыры салаты, два першыя блюды і тры-чатыры другія. Во якая абедзенная перспектыва.

Яшчэ больш уражальныя дасягненні ў справе пакупкі тавараў. "За студзень — чэрвень 1998 года насельніцтву прададзена спажывецкіх тавараў і аказана платных паслуг... больш чым у студзені — чэрвені 1997 года ў два разы", — чытаю на старонцы 69-й. Адчуваеце, які рост?! Гэта значыць, што калі нехта летась купіў адзін тэлевізар і адну пральную машыну, дык цяпер ужо прыдбаў яшчэ два тэлевізары і дзве пральныя машыны. Калі гэтыя тэмпы захаваюцца, дык у наступным годзе ён купіць яшчэ чатыры тэлевізары і чатыры пральныя машыны і ў яго ўжо будзе гэтых рэчаў па сем штук.

А чаму б і не купляць, калі зарплаты і пенсіі растуць астранамічнымі тэмпамі. Так, у дакладзе Міністэрства статыстыкі і аналізу гаворыцца, што намінальная сярэднемесячная зарплата ў студзені— чэрвені 1998 года ў параўнанні з такім жа перыядам мінулага вырасла ў два разы. Пенсіі таксама падвоіліся. А паколькі ў многіх кватэры ўжо забіты шыкоўнымі рэчамі, дык людзі аддаюць свае грошы ў банкі, дзе назіраецца вялікі прырост грашовых зберажэнняў грамадзян. З 1 студзеня яны выраслі на 24,9%. Напэўна, яны адкладваюць лішнія грошы на новыя "Мерседэсы" сабе і сваім дзецям.

Вось такое заможнае жыццё малюе статыстыка. Закрываеш даклад, глядзіш у вакно, і казка знікае. Бо за ім зусім іншы малюнак. Якую ж трэба мець фантазію, каб нашу рэчаіснасць адлюстраваць такімі фарбамі!

Андрэй РУСАКОВІЧ.

Так и сказал...

"Нам демократия надо, когда человек работает, получает хоть какую зарплату, чтобы и хлебушка купить, молочка, сметаны, творожку, иногда кусочек мяса, чтобы накормить ребенка, и так далее. Ну, с мясом уже давайте — летом много есть не будем".

(Из беседы А.Лукашенко с рабочими Минского автомобильного завода, 28 мая 1998 года.)

Газета — чытач

Да сустрэчы ў пятніцу

Наступны нумар "Народнай волі" выйдзе ў пятніцу, 7 жніўня.

У чацвер — планавы нявыхад.

Рэдакцыя газеты "Народная воля".

Прощай!

Перестало биться пылающее сердце белорусского правозащитника Алексея Филипченко

"Он любил людей. И вот его сердце вспыхнуло огнем желания спасти их. И вдруг он разорвал себе грудь и вырвал из нее свое сердце и высоко поднял его над головой. Оно пылало так ярко, как солнце, и ярче солнца, и весь лес замолчал, освещенный этим факелом великой любви к людям, а тьма разлетелась от света и там, глубоко в лесу, дрожащая, пала в гнилой зев болота".

Легенда о пылающем сердце Данко, рассеявшем окружающий мрак, стала в центре Европы реальностью. На Беларусь, как и на родину Данко, пришла тяжелая пора — люди стали уходить из жизни один за другим. Веселые, сильные, смелые белорусы, как и соплеменники Данко, пали духом. *"Страх родился среди них, сковал им крепкие руки".*

Подвиг Данко повторил 8 июля 1998 года в Новополоцке 48-летний Алексей Филипченко. Пламя от трех литров бензина, которые Алексей вылил на себя, поднялось выше деревьев, окружающих городское здание суда. Правозащитник Филипченко осветил собою путь людям.

"Гордый смельчак Данко кинул радостный взор на свободную землю и засмеялся гордо. А потом упал и — умер". Полыхающий Алексей Филипченко стоял молча и лишь с укором взирал на окна новополоцкого здания Фемиды с замершими в них каменными судейскими лицами. И молча упал на землю.

Но еще целых 23 дня билось в груди борца его пылающее сердце. Умер Алексей Иванович в последний день июля. Умер, как и Данко, вечером на закате, ничего не прося в награду от людей, во имя спасения которых сжег себя. Однако смерть народного защитника Филипченко не будет напрасной. Белорусы, как и вдохновленные самоотверженным огненным порывом соплеменники Данко, преодолеют страх перед "болотом и тьмой", воспрянут духом, осознают свою силу и разорвут опутавшие их цепи бесправия.

Похороны "народного Адвоката" Алексея Ивановича Филипченко, пожертвовавшего своей жизнью ради оказания помощи порабощенным белорусским гражданам, — сегодня, 5 августа 1998 года в 13 часов. Прощание с витебским правозащитником состоится в городе Новополоцке. Гроб с телом покойного установлен в общежитии ПО "Нафтан" (дом N36 по улице Парковой).

Друзья и соратники белорусского Данко приглашают городские, областные и республиканские власти, в том числе и главу государства, проводить в последний путь бесстрашного правозащитника.

Чтобы помочь своему народу, Алексей Филипченко отдал самое дорогое, что есть у человека, — жизнь. И потому на его могиле, видимо, надо начертать слова Данко: *"А вы? Что сделали вы в помощь себе?"*

Валерий ЩУКИН, депутат Верховного Совета Республики Беларусь 13-го созыва.

Народная Воля 5 ЖНІЎНЯ 1998 г.

Погляд

Дакуль на Беларусі будуць парушацца правы чалавека?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Уся выканаўчая ўлада, пачынаючы са старшыні Савета міністраў і заканчваючы кіраўніком адміністрацыі раёна, назначаецца прэзідэнтам або ўзгадняецца з ім. У раёнах ёсць адміністрацыя, ёсць выканкам і раённы Савет дэпутатаў. Але якая роля належыць выканкамам і Саветам дэпутатаў — цяжка нават сказаць. Усе старшыні судоў, пачынаючы з верху і да самага нізу, зацвярджаюцца асабіста прэзідэнтам.

Канстытуцыйны суд пасля рэферэндуму падпарадкаваны прэзідэнту — палова з дванаццаці суддзяў, уключаючы старшыню, прызначаецца прэзідэнтам, другая палова — Саветам Рэспублікі (восьмая частка якога таксама прызначаецца прэзідэнтам), і тым не менш колькасць асоб, якія могуць звярнуцца ў Канстытуцыйны суд, рэзка абмежавана, грамадзяне такога права не маюць, а сам суд пазбаўлены права ўзбуджаць справу па сваёй ініцыятыве.

Ходзяць упартыя чуткі, што [illegible] міністраў Рэспублікі Беларусь кожны месяц атрымліваюць дадатковую плату да свайго асноўнага заробку ў выглядзе "асобых канвертаў з замежнай валютай". Цікава было б даведацца, адкуль бяруцца гэтыя грошы, бо бюджэтам яны не прадугледжаны, за што і на якой падставе робяцца гэтыя валютныя выплаты, чаму яны выдаюцца таямніча і ў замежнай валюце?.. [illegible]

Пры такой сістэме дзяржаўнай улады адбываецца рэзкае абмежаванне свабоды сродкаў масавай інфармацыі. Дзяржаўная манаполія на СМІ ўскладняла іх становішча. Указы блакіруюць ці забараняюць незалежнае распаўсюджванне інфармацыі як унутры рэспублікі, так і праз яе межы. Фактычна незалежныя СМІ сталі аб'ектам ускоснай дзяржаўнай цэнзуры, адміністрацыйнага праследавання і закрыцця. Паралельна з адміністрацыйнымі мерамі кіраўніцтва дзяржавы праводзіць актыўную і грубую кампанію фізічных нападаў на журналістаў, іх запалохванне. Усё гэтае і многае іншае пазбаўляе беларускае насельніцтва аб'ектыўнай інфармацыі аб сваёй рэспубліцы, аб эканамічных, палітычных, культурных і іншых падзеях. [illegible]

У ліпені 1995 года прэзідэнт, звяртаючыся да работнікаў дзяржаўнага радыё і тэлебачання, сказаў: "У нас есть свобода печати, и журналист имеет право поддерживать любые мнения... Но здесь есть одно но... Вы работаете на государственной телевизионной или радиокомпании. Подчеркиваю: на государственной, и это обязывает вас [illegible] ... Журналисты не должны участвовать в играх "большой политики". Гэта азначае поўную забарону на крытыку дзяржаўнай палітыкі.

Кантроль з боку ўлады за прэсай ажыццяўляецца праз дзяржаўныя друкарні і манапалізаваныя службы распаўсюджвання, праз рэдактараў, [illegible]

[illegible] аб праверках фонду "Дзецям Чарнобыля", Цэнтра стратэгічных ініцыятыў "Усход—Захад" і беларускага аддзялення фонду Сораса. Чым закончыліся гэтыя праверкі, усім добра вядома. Такая пазіцыя праводзіцца і ў адносінах да палітычных партый.

Абмежаваўшы роль сродкаў масавай інфармацыі і парламента, прэзідэнт амаль не пакінуў лідэрам апазіцыі і другім не згодным з ім людзям магчымасці выказваць свае погляды інакш, як выходзячы на вуліцы. І сапраўды, у апошнія гады ў Беларусі, асабліва ў Мінску, праходзілі масавыя дэманстрацыі. Але 5 сакавіка 1997 года прэзідэнт выдаў дэкрэт за №5, якім сур'ёзна абмежаваў правы на свабоду сходаў і слова. Гэтым дэкрэтам ён імкнуўся аслабіць эфектыўнасць дэманстрацый, не дазволіць людзям іх праводзіць і прымаць удзел у акцыях. І хаця асобныя палажэнні дэкрэта №5 супярэчаць сусветным нормам аб правах чалавека на свабоду сходу, Канстытуцыі і заканадаўству Рэспублікі Беларусь, яны выкарыстоўваюцца, і многія грамадзяне адчулі гэта на сабе.

Арганізатары дэманстрацый і мітынгаў практычна не могуць выканаць шмат патрабаванняў і ў любы час могуць быць прыцягнуты да адміністрацыйнай ці нават да крымінальнай адказнасці, і ніхто не зможа абараніць іх — ні суд, ні адвакат. Справа дайшла да таго, што міліцыі дадзена права затрымліваць людзей да пачатку дэманстрацыі, каб не дапусціць іх удзелу (прэвентыўнае затрыманне). Такім чынам была сарвана дэманстрацыя, запланаваная на 14 красавіка 1997 года, калі міліцыя акружыла месца збору дэманстрантаў і затрымала ўсіх, хто, па іх разуменні, мог прыняць удзел у акцыі. Многія з затрыманых знаходзіліся ў пазбаўленні волі некалькі гадзін, а потым былі выпушчаны без усякага прад'яўлення ім абвінавачванняў. Адміністрацыям школ даручаецца, каб яны папярэджвалі вучняў і іх бацькоў, што падчас правядзення дэманстрацый [illegible], у вышэйшых навучальных установах і тэхнікумах на гэты час назначаюцца заняткі, нават тады, калі дэманстрацыі прыпадаюць на шостую ці выхадны дзень. За ўдзел у дэманстрацыях, мітынгах студэнтаў выключаюць з навучальных установаў з "воўчым білетам".

1 мая 1998 года, калі сацыял-дэмакраты прынялі ўдзел у дэманстрацыі і мітынгу, прысвечаных гэтаму дню, але пайшлі не разам з камуністамі-чыноўнікамі, а асобнай калонай, выказваючы свае адносіны да ўрада і прэзідэнта, міліцыя затрымала 11 чалавек на чале са старшынёй партыі Мікалаем Статкевічам. Усіх іх прытрымалі ў міліцыі трое сутак, а затым накіравалі ў суд Маскоўскага раёна г.Мінска. У судзе зразумелі, што ў дзеяннях затрыманых няма складу правапарушэння, але, каб падтрымаць абвінавачанне супрацоўнікаў міліцыі, а дакладней — каб прыкрыць іх, у рашэнні суд прызнаў затрыманых вінаватымі. Адным ён выбіў папярэджанні, другіх аштрафаваў на тэрмін да трох сутак, якія яны ўжо адбылі да суда. [illegible]

Міліцыя праводзіць незаконныя арышты не толькі ўдзельнікаў дэманстрацый, але і людзей, якія выпадкова апынуліся ў гэты час на вуліцы, на прыпынках аўтобусаў ці ішлі ў краму. Міліцыя затрымлівае людзей не толькі да дэманстрацыі, а і пасля яе заканчэння: высочвае мірных удзельнікаў і [illegible] у метро, на кватэрах і іншых месцах. Вось што паведаміў адзін са студэнтаў: "Я спустился в метро и поехал до станции "Октябрьская" на "Купаловскую", на меня сзади набросились двое в кожаных куртках с бритыми головами... [illegible] "В комнате милиции [illegible] избивали [illegible] через 20 минут отправили в Центральный РОВД г.Минска. Только в 11.00, после того как получили подтверждение от его родителей, что задержанный болеет диабетом, его отпустили".

Пасля дэманстрацый і мітынгаў, нягледзячы на тое, былі парушэнні парадку ці не, людзей прама аўтобусамі прывозілі ў розныя суды Мінска, дзе адбываліся судовыя разборкі, часта без адвакатаў, з падстаўнымі сведкамі, у ролі якіх амаль заўсёды выступаюць супрацоўнікі міліцыі. Пратаколы на ўсіх складваюцца аднатыпна, з адным агульным абвінавачаннем для ўсіх затрыманых. Адны і тыя ж сведкі выступаюць па некалькіх разглядаемых справах, сцвярджаючы, што падсудны абмяркоўваў палітыку краіны, (але ў чым гэта заключаецца, сказаць не могуць) ці тое, што падсудны крытычна выказваўся ў бок прэзідэнта.

3 мая 1997 года прэзідэнт выдаў дэкрэт аб дзейнасці адвакатаў і натарыусаў, якім поўнасцю была ліквідавана незалежнасць адвакатаў ад урада. Гэтым дэкрэтам была скасавана прыватная адвакатура, і ўсіх адвакатаў прымусілі пайсці ў калегію адвакатаў. Аднак больш як дваццаці адвакатам адмовілі ва ўступленні ў калегію адвакатаў, у асноўным тым, хто абараняў палітычных падсудных. Мне адмовілі ў выдачы ліцэнзіі на адвакацкую дзейнасць за ўдзел у дазволенай уладамі дэманстрацыі, прысвечанай трэцяй гадавіне прыняцця Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Гэта надуманае абвінавачанне не змог адмяніць ні адзін суд нашай краіны, нават Вярхоўны суд Рэспублікі Беларусь, таму што на гэтае беззаконне яны атрымалі непасрэднае ўказанне зверху.

Міністр юстыцыі адмовіў у выдачы ліцэнзіі на адвакацкую дзейнасць былому Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь Васілю Капітану. 2 чэрвеня гэтага года спецыяльная камісія Мінюста па прыказе зверху адабрала ліцэнзію на адвакацкую дзейнасць у вядомага ў нашай краіне і далёка за яе межамі абаронцы палітычных затрыманых і асуджаных Гары Паганяйлы, які выказаўся так: "Праваабаронцы сённяшняй уладзе непатрэбныя. Уладзе патрэбен адвакат паслухмяны, некваліфікаваны і несумленны. Аднак наўрад ці гэтыя якасці будуць карыстацца попытам у кліентаў, сярод якіх усё больш людзей, чые правы парушае менавіта дзяржава". Мяркую, што нічога не трэба дадаваць да гэтага выказвання, бо ўсё сказана дакладна. У апошні час асабістая ўвага з боку ўлады надаецца поўнаму кантролю за дзейнасцю маладых палітыкаў, якія не пагаджаюцца з палітыкай прэзідэнта, што цягне за сабой не абгрунтаванае на законе ўзбуджэнне крымінальных спраў і асуджэнне маладых людзей. Напрыклад, добра вядомыя ўсім судовыя справы 19-гадовага Аляксея Шыдлоўскага, 16-гадовага Вадзіма Лабковіча, утрыманне за кратамі два месяцы лідэра "Маладога фронту" Паўла Севярынца ды іншых маладых палітыкаў.

Сённяшні рэжым не пакідае без пільнай увагі дэпутатаў Вярхоўнага Савета, прадпрымальнікаў, камерсантаў ды іншых людзей, якія маюць свае погляды на падзеі, што адбываюцца ў Беларусі. 11 лютага быў арыштаваны дэпутат Вярхоўнага Савета 13-га склікання Андрэй Клімаў, які ў знак пратэсту адразу пасля затрымання пачаў сухую галадоўку, але аб'явіць яе афіцыйна змог толькі 13 лютага ў прысутнасці следчага, намесніка пракурора Мінска і адваката. Андрэй Клімаў адмовіўся даваць паказанні да таго, пакуль Вярхоўны Савет 13-га склікання не дасць згоды на прыцягненне яго да крымінальнай адказнасці. Яму прад'яўлена абвінавачанне аб прысваенні больш за два мільярды рублёў бюджэтных сродкаў і ажыццяўленне будаўніцтва без належна афармленай ліцэнзіі. Адвакат Клімава сцвярджае, што будаўніцтва без ліцэнзіі вялося тры гады таму, а ў апошні час усё рабілася на законных падставах. Выклікае вялікае сумненне ў адваката і абвінавачанне ў прысваенні сродкаў. Усе хадайніцтвы адваката, палітычных партый і грамадскіх рухаў аб змяненні А.Клімаву меры стрымання не далі станоўчых вынікаў.

Ужо больш за паўгода незаконна вядзецца судовая справа па высяленні з кватэры сям'і члена прэзідыума Вярхоўнага Савета Сямёна Домаша і сем'яў яго дзяцей.

З 6 сакавіка па 1 чэрвеня адбываўся судовы працэс па справе 43-гадовага прэзідэнта АТО "Пушэ" Аляксандра Пупейкі, арыштаванага па просьбе беларускіх улад польскай паліцыяй 23 снежня 1997 года. Як вы ведаеце, разгляд справы скончыўся на карысць Пупейкі.

Утрымліваюцца за кратамі 73-гадовы двойчы Герой Сацыялістычнай Працы кіраўнік АТ "Рассвет" Васіль Старавойтаў і былы міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Васіль Лявонаў, якога, дарэчы, затрымлівалі не супрацоўнікі міліцыі, КДБ, а служба бяспекі прэзідэнта. Ужо асуджаны дачка і зяць Васіля Старавойтава, чакаюцца новыя абвінавачанні і новыя судовыя працэсы.

Умовы ўтрымання асуджаных і тых, хто знаходзіцца пад следствам, не адпавядаюць ніякім санітарна-гігіенічным нормам. У Рэспубліцы Беларусь каля 65 тысяч асуджаных і асоб, якія знаходзяцца пад следствам. Сярод краін былога Савецкага Саюза Беларусь займае другое месца па колькасці асоб, пазбаўленых волі, у разліку на 100 тысяч насельніцтва. Маюцца толькі дзве турмы з камерным утрыманнем асуджаных, астатнія ўтрымліваюцца ў калоніях, разлічаных на 1500—2000 чалавек. Каля 18 тысяч зняволеных асуджаны ад аднаго да трох гадоў, многія пазбаўлены волі за нязначныя злачынствы. У сярэднім перапоўненасць калоній у цэлым складае 38 працэнтаў, а калоній, у якіх утрымліваюцца зняволеныя за цяжкія злачынствы, — 100 працэнтаў. У следчых ізалятарах, якіяператвораны ў сродкі псіхалагічнага і фізічнага ўціску на ўтрымліваемых там асоб, умовы наогул страшэнныя. Практычна адсутнічае прэзумпцыя невінаватасці, па рашэнні пракурора тэрмін утрымання пад вартай можа падоўжвацца да 1,5 года. Па інфармацыі Беларускага Хельсінкскага камітэта, да 10 тысяч зняволеных — амаль кожны шосты — хворыя на туберкулёз, 463 — на СНІД.

Груба парушаюцца і сацыяльныя правы грамадзян, у тым ліку і на атрыманне пенсій. Так, у адпаведнасці з законам аб Кабінеце міністраў Рэспублікі Беларусь, былому прэм'ер-міністру Міхаілу Чыгіру была прызначана адпаведная пенсія, але, калі ён пачаў адкрыта выказваць незадавальненне эканамічнай палітыкай прэзідэнта і працаўладкаваўся ў замежную фірму, яму перасталі выплачваць пенсію.

Старшыням Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Таразевічу, Шушкевічу, Грыбу, Шарэцкаму пенсія, устаноўленая ў адпаведнасці з Законам аб Вярхоўным Савеце, не пераглядаецца, не індэксуецца са студзеня 1996 года — і зараз складае прыкладна 1/5 часткі ад той сумы, якую належыць выплачваць. Затое тым, хто, заплюшчыўшы вочы, падтрымлівае палітыку прэзідэнта (Дзямянцей, Кебіч, Сакалоў і іншыя), прэзідэнт сваім указам у снежні 1997 года ўстанавіў пенсію ў памеры 75% ад заработнай платы старшыні Савета міністраў.

Невыплачванне пенсій ці частковае незаконнае іх утрыманне спалучаецца з забаронай працы пад рознымі надуманымі прычынамі і запалохваннем работадаўцаў.

Вось прыкладна пералік некаторых парушэнняў правоў і свабод чалавека ў нашай краіне. Якія ж вывады можна зрабіць з гэтага?

1. Урад, які так парушае правы чалавека, не мае права на існаванне, ён павінен скласці свае паўнамоцтвы.

2. Мы, дэпутаты Вярхоўнага Савета, апазіцыя, павінны законным шляхам прыйсці да ўлады і спыніць гэта прававое бязмежжа, гэты прававы Чарнобыль.

Для гэтага нам патрэбна аб'яднаць свае намаганні ў патрабаванні прэзідэнцкіх выбараў у 1999 годзе на падставе дэмакратычнага выбарчага заканадаўства і Канстытуцыі 1994 года, аб'яднаць намаганні апазіцыі ў гэтым накірунку. Сёння апазіцыя кіраўніку дзяржавы і ўраду вялікая — ад простага незадаволенага цэнамі чалавека да кіраўніка Вярхоўнага Савета, кіраўніка палітычнай партыі, грамадскага руху. Але ж бяда, на мой погляд, у тым, што мы, змагаючыся за адны і тыя ж інтарэсы, не знаходзім паразумення паміж сабою, не кажучы ўжо пра шырокае паразуменне з простымі людзьмі. Назіраючы за нашай валтузнёй, людзі не могуць зразумець, за кім жа ісці.

Кожны адукаваны чалавек разумее: пакуль у краіне не будзе зменены палітычны рэжым, ні аб якім усталяванні правоў чалавека і пабудове дэмакратычнай прававой дзяржавы нельга весці размовы. Ніводная з існуючых сёння ў краіне дэмакратычных палітычных партый, нават Вярхоўны Савет 13-га склікання, не могуць прыйсці да ўлады паасобку. І ўсялякае супрацьстаянне ў гэтым накірунку ідзе на карысць і ўмацаванне таталітарнага рэжыму, спрыяе парушэнню правоў чалавека дзяржаўнымі ўладамі.

Мы павінны пераадолець гэтыя цяжкасці, нам патрэбна аб'яднанне ўсіх дэмакратычных сіл (левых, правых, цэнтрыстаў), нам патрэбна аб'яднанне нашых намаганняў у накірунку да законнага прыходу да ўлады. Гэта — галоўнае. Нам трэба зрабіць усё, каб прыцягнуць да працы ў Вярхоўным Савеце ўжо заўтра тых кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета, якія па выніках галасавання былі на другім месцы ў тых акругах, дзе дэпутаты пайшлі працаваць у так званую Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, і тых, дзе дэпутаты наогул не былі абранымі. Але спачатку мы павінны высвятліць з кожным з іх, ці згодны яны на такую працу. Распрацаваць і прыняць іх статус. Калі мы гэта зробім, тады да нас змогуць звярнуцца і тыя дэпутаты, якія зараз не з намі і не з імі.

Цяжкі шлях пабудовы дэмакратычнай дзяржавы. Але альтэрнатывы гэтаму няма.

Чаму не ў пашане "сонечная архітэктура"?

Вядучыя даследчыкі свету даўно перакананы, што асноўным пастаўшчыком энергіі для зямлян з'яўляецца сонца. Справа за невялікім — навучыцца выкарыстоўваць яго сілу.

А вось тыя, хто вызначае перспектывы паліўна-энергетычнага комплексу Беларусі, прытрымліваюцца супрацьлеглага пункту гледжання. Яны лічаць, што найлепшым памочнікам чалавека з'яўляецца атам, а энергія сонца, ветру, іншых нетрадыцыйных крыніц неперспектыўная. А таму ў праграме развіцця важнейшага комплексу яны прадугледзілі вялізныя сродкі на "распрацоўку атамных перспектыў" і мізэр — на нетрадыцыйныя крыніцы энергіі.

Тым не менш і па другім накірунку ў краіне вядуцца пошукавыя работы. Гэта пацвердзіў і навуковы семінар "Сонечная энергетыка: прагноз і рэальнасць", які днямі адбыўся ў Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры. Многія дакладчыкі расказалі аб канкрэтных і эфектыўных распрацоўках. Цікавасць выклікалі паведамленні аб прынцыпах праектавання будынкаў так званай "сонечнай архітэктуры", пра вопыт стварэння ў Беларусі геліяэлектрычных установак і аб канцэпцыі развіцця геліяводанагравальных сістэм.

Словам, жыццё бярэ сваё, і адкрываюцца ўсё новыя шляхі выкарыстання сонечнай энергіі. Шкада, што многія чыноўнікі і навукоўцы зацыкліліся толькі на атамнай энергетыцы.

Яўген ТАЎГЕНЬ.

Строчаць рапарты аб дасягненнях?

Як працуецца людзям у Адміністрацыі прэзідэнта? Якія там норавы? Вядома, што ўсё гэта трымаецца пад вялікім сакрэтам. Тым не менш днямі ўдалося падслухаць размову двух клеркаў, якія выходзілі з таго дома.

— Зноў вярнулі даведку, — скардзіўся адзін другому. — І напісаў жа яе ў ружовым тоне, дадаў толькі пару сапраўдных фактаў. Выкраслілі іх і завярнулі.

— Хіба ты не ведаеш, што "бацька" любіць толькі рапарты аб дасягненнях? — навучаў другі першага. — Не першы ж дзень працуеш.

— Дык жа машыністкі ўжо смяюцца над такімі даведкамі. Кажуць, вазьмі авоські, збегай у той магазін, пра які пішаш і дзе ўсяго шмат і нядорага, а потым і аддрукуем тваю даведку. Разумееш? — апраўдваўся той.

— Не бяры ў галаву. Пішы так, як патрабуюць.

Яны ішлі да тралейбуснага прыпынку і працягвалі сваю гаману пра лухту, якую даводзіцца складаць днямі і якая затым тыражыруецца дзяржаўнымі СМІ.

Васіль КРАЎЦЭВІЧ.

Стоп-кадр

У дзіцячым садку.

У прайшоўшым у мінулыя выхадныя ў Мінску футбольным турніры на кубак Свабоды перамагла каманда АГП

У прайшоўшым 1 жніўня ў Мінску, на стадыёне парка Чалюскінцаў, футбольным турніры на кубак Свабоды перамагла каманда Аб'яднанай грамадзянскай партыі. Яна выйграла матчы ў каманд Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада) (з лікам 8:2) і ў каманды Беларускага народнага фронту (2:1). Другое месца заняла каманда БНФ, якая перамагла сацыял-дэмакратаў з лікам 4:2.

Насуперак абяцанням, сярод гуляючых не было такіх вядомых у Беларусі палітыкаў, як Генадзь Карпенка, Віктар Ганчар і Лявон Баршчэўскі. З палітычных "зорак" у гульні выдзяляліся толькі дэпутаты Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь 12-га і 13-га скліканняў Юрый Беленькі і Анатоль Лябедзька. Каманда АГП аказалася больш сыгранай, затое іх праціўнікі з БНФ прывялі з сабою моцную групу падтрымкі — жаночы хор, які на працягу матчаў спяваў падбадзёрваючыя песні.

Генадзь БАРБАРЫЧ, БелаПАН.

Шаги приватизации

"Мерком" и "Калина красная"

Жильцы дома по ул.К.Маркса в Орше, в котором расположен магазин №31 Оршанского горпищеторга, обратились в отдел по управлению госимуществом и приватизации горисполкома с просьбой приватизировать предприятие. При этом была названа и возможная кандидатура его нового хозяина — ЗАО "Мерком".

"Нам надоела грязь и неухоженность. Входя в частные магазины, сразу ощущаешь тепло и уют, чистоту и порядок. И цены мы сравнивали — в магазинах "Меркома", например, продукты дешевле, а ведь у нас в доме живут в основном пенсионеры", — сказала жительница дома, пришедшая на 25-й городской аукцион по продаже объектов коммунальной собственности. И ее ожидания оправдались.

Несмотря на то, что магазин уже дважды безрезультатно предлагался к продаже на аукционе, 30 июля он был куплен АО "Мерком" за 255 млн. руб. По условиям аукциона новый собственник обязуется погасить убытки магазина, сохранить профиль предприятия, а также трудовые отношения со всеми его работниками.

Сеть предприятий АО "Мерком" — неоднократного участника городских аукционов — создала серьезную конкуренцию госторговле и завоевала популярность и доверие у горожан. Это и кафе "Калина красная", и магазин №1 по ул.Могилевской, который фирма приобрела на 19-м аукционе как незавершенное строительство. Через полгода на месте кирпичных стен появилось торговое предприятие, оснащенное самым современным оборудованием.

С апреля 1994 года на аукционах по продаже объектов городской коммунальной собственности в Орше было продано 60 объектов. Сейчас результаты приватизации заметны всем. Покупатели по достоинству оценили широкий ассортимент и качество товаров, удобные часы работы частных предприятий.

Дополнительную информацию можно получить в отделе по управлению госимуществом и приватизации Оршанского горисполкома по адресу: **г.Орша, ул.Мира, 11, комн. 27, тел. (02161) 2-16-67, 2-15-55** или в Международной финансовой корпорации по телефонам **(02161) 2-14-04, 2-14-03.**

"Белые пятна" истории

Моряки-белорусы Балтфлота летом 1918 года готовы были с оружием в руках отстаивать целостность и неделимость демократической Беларуси

Работая заведующим музеем "Кронштадтская крепость", а затем сотрудником Центрального военно-морского ордена Красной Звезды музея в Санкт-Петербурге, автор этих строк за многие годы собирал и находил в архивах (чем занимаюсь и по сей день) сведения о моряках-белорусах, служивших на Балтийском флоте до революции 1917 года и после нее. Подготовленные персоналии о моряках-белорусах вошли во многие книги "Память", что изданы в Беларуси.

Но вот вчитываюсь в малоизвестный и, скорее всего, неизвестный исследователям исторический документ: "Резолюция моряков-белорусов Балтийского флота, принятая на собраниях 13.08.1918 г. в Петрограде и 16 августа 1918 г. в Кронштадте".

Моряки-белорусы резко протестуют против захвата кайзеровской Германией, панской Польшей, гетманской Украиной и другими хищниками "исконной белорусской территории". В резолюции моряки-белорусы заявили, что "не могут быть путем насилия отторжены от единой неделимой и демократической Белоруссии ни Вильно, ни Троки, ни Гродно, ни Белосток, ни Беловеж, ни Ораны, ни Ново-Свенцяны, ни древний наш Туров, ни Гомель, ни Новгород-Северск...".

Со всей решимостью моряки-белорусы заявили, что "они с оружием в руках отстоят землю наших предков, с оружием в руках отстоят все завоевания революции...". И сдержали эту свою клятву до конца.

В морских отрядах белорусы сражались в районе Рогачева и Жлобина против мятежного корпуса польских легионеров генерала Довбор-Мусницкого, отстаивали от закабаления петлюровцами Мозыря и Гомеля, действовали против германских оккупантов под Калинковичами, Речицей и Добрушем, воевали в составе Припятской, Днепровской и Западно-Двинской военных флотилий, входили в команды бронепоездов на всех участках Западного фронта в 1918—1920 гг., громили бандитские формирования, в том числе и "армию" Булак-Балаховича и Б.Савинкова на территории Белорусского Полесья.

Из дополнительных источников известно, что в 1918 г. в Петрограде действовал Белорусский комитет, объединявший не только моряков-белорусов, но и проживавших в Петрограде и Кронштадте уроженцев Беларуси. Одним из политических деятелей комитета был общественный активист Возилло, подпись которого обозначена под резолюцией моряков-белорусов. Известными во флоте были и другие моряки, подписавшие резолюцию: Костин, Кулеш, Л.Шкляров, Шустов, Л.К.Петропавловский.

Важна и расшифровка рукописной части под резолюцией: "В Крон.[штадтский] Совет р.[абочих], м.[атросских] и кр.[естьянских] депутатов. Прилагая при сем резолюцию, прошу совет объявить таковую на заседании, передать по радио и поместить в "Известиях Совета" для возможного более широкого распространения. Г.Кронштадт, 19 августа 1918 г.

Члены Белорусского комитета Шустов, Л.К.Петропавловский".

Далее следует распоряжение председателя Президиума Кронсовета Брегмана Лазаря Абрамовича (уроженец г.Мозыря. — **И.К.**): "Президиум. Снять 2 копии. Одну послать в редакцию "Известий" для напечатания, другую — в Военно-морской комитет для передачи по радио. 23 августа 1918 г. Л.А.Брегман".

Документ хранится в Российском государственном архиве ВМФ (РГА ВМФ) в СПБ, фонд р-661, оп.1, д.146, л.8 (фонд Кронштадтского Совета).

Но еще предстоит, и я надеюсь на помощь читателей, нелегкая задача: выяснить состав Белорусского комитета, полные имена-отчества, подписавших Резолюцию собрания, из каких местностей Беларуси были призваны во флот, проследить их жизненные пути и судьбы.

Иван КРАВЦОВ,
сотрудник Центрального военно-морского музея в Санкт-Петербурге, капитан 3-го ранга в отставке, историк, уроженец Калинковичского района.

Жизнь, как ее видит журналист Людмила МАСЛЮКОВА

Лето красное, будь со мной...

Ни с того ни с сего в мае возникло странное ощущение, словно лето прошло. Будто, не наступив, оно прожито, окончилось и избыто. Из чего сложилось обманное чувство? Быть может, предстоящее время не обещало чего-либо стоящего, захватывающего и поэтому заранее утратило значение. Может статься, не ожидалось ничего, кроме привычных забот и укоренившейся в душе тревоги о том, как с ними справиться. Радости не предполагалось, сказки, чуда? Но на них не рассчитывают в зрелые годы, это утеха юности или детства.

День за днем бежали по синему экрану дисплея белые литеры, подспудно напоминая глазу и воображению другое белое на синем — облака в небе. Июнь минул, июль на закате... И вопреки рутине будней (из полуподвала, где компьютер, неба не видать), возникала настоятельная потребность опровергнуть отсутствие лета. Разные есть способы ощутить его, а из них самый доступный — пройти улицу Энгельса (где и расположена редакция) до конца, пересечь трамвайные пути и следовать прямо вдоль набережной Свислочи, которая, вытекая по широкой дуге из парка Горького, делает здесь изгиб.

Возле первого спуска к воде вырос одиночный мак. В бетонное обрамление искусственной неухоженной клумбы его занесло, видать, из ближнего палисадника жилого дома, что остается по левую руку от набережной. В маленькой заросли дикорастущего тысячелистника распустился ну точно аленький цветочек. С виду совершенно ничейный, но как знать... В осьмнадцать лет человек всем своим существом верит, надеется и ждет. Однако на лавке в двух шагах от алого мака расселась, растопырив крылья, черно-серая ворона — как черный ворон, соглядатай злых сил, предвестник будущих разочарований и потерь.

Ива, считающаяся плакучей, вымахала так, что потоком висячих ветвей возвышается над ступенями и парапетом железного моста через реку, ведущего к некоему промышленному сооружению на том берегу. С середины моста открывается панорама — далеко видна река по течению и против течения. Плавно, почти неприметно катятся воды, подернутые рябью, и солнце дробится на тысячи солнечных зайчиков. Из-под моста показалась крохотная флотилия: мама-утка и двое утят. Плывут себе мирно и деловито, и взгляд, презрев всё открывающееся с высоты моста пространство, завороженно приковывается к безмолвно скользящим внизу птицам. Малыши уже выросли, почти взрослые особи.

Значит, взобраться на макушку лета можно и в заповедных уголках огромного столичного города.

У второго спуска к воде есть камень-горюн (рукотворный). Сядешь на него, а он покачивается. Вываливается, строго говоря, из бетонированной набережной, поэтому и приобрел незапланированное, но такое приятное свойство. Пристроишься на камне, а у ног самая кромка: река на одном уровне с последней ступенькой спуска. Грань между мертвым бетоном и живой водой колеблется, будто непрестанно ищет равновесие. Все вокруг тяготеет к покою. Самое место, чтобы утешиться и отдохнуть. И настолько подлинное все вокруг, что не остается поводов для раздумья, куда этот миг отнести — к прошедшему, настоящему или будущему.

Невозможно отвергать лето, когда в пяти метрах от реки на душистом кусте белого донника натужно жужжат сразу четыре тяжелых от взятка пчелы. Тонко пахнут соцветия донника. Звонко переговаривается ватага мальчишек, гурьбой идущих по тротуару: кричат, кто купался, кто сдрейфил нырять, хохочут без причины, толкаются. Школьные каникулы у ребятни тянутся долго-долго, дольше учебного года, но обрываются вдруг, неожиданно коварно — собирай портфель!

В изгибе русла реки расположилась рощица. В ней просматривается аллея — как намек на некогда здесь бывший регулярный парк или сад?.. С липами соседствует яблоня. Крона тополя смешивается с кроной каштана. Затесалась среди них молодая рябинка. Поодаль от остальных деревьев на полянке в десяток шагов свечкой вытянулся старый можжевеловый куст. Ива раскинула шатер тенистой прохлады.

В разгар рабочего дня в суматошном густонаселенном мегаполисе за полчаса прогулки можно не встретить ни души. Но нет и одиночества, потому что среди всего, что жадно поглощает око, отправившийся на розыски лета растворяется и перестает отделять себя от лопухов под ступней, шершавой корой под ладонью и трепещущей листвой над головой. Кратчайшие мгновенья единения с мирозданием, секунды возвращения к утраченной гармонии.

Лето красное, будь со мной...

Яркие цветки цикория на стеблях, как синие бабочки, готовые вспорхнуть. Краски на всем разноцветье трав вдоль набережной густые, насыщенные, еще не тронутые блеклостью. Еще не пестрят среди зелени пожухлые пучки — июльские дожди подпитали свежесть и сочность луга. Во времени макушка лета в этом году несколько сместилась к августу, но это обстоятельство кратковременное. В любом случае наступление августа (в стилистике, например, сентиментального романса) следует воспевать уже иначе: "Еще не осень — так, едва-едва..."

Азонавы слой у выдатным стане

Нарэшце лета пасапраўднаму ўступіла ў свае правы і ўзялося шчодра адорваць нас сонечным святлом і цяплом. Не варта асабліва апасацца працяглага знаходжання на сонцы хоць бы таму, што ад яго небяспечнага ўльтрафіялетавага выпраменьвання нас надзейна ахоўвае азонавы слой. Ён, як і раней, знаходзіцца ў выдатным стане. Паводле даных Нацыянальнага навукова-даследчага цэнтра маніторынгу азанасферы, на мінулым тыдні стан азанасферы над тэрыторыяй рэспублікі быў стабільным. Сярэдняе яго значэнне склала 325 адзінак Добсана. Гэта крыху вышэй за сярэднекліматычную норму, але блізкае да значэнняў, што назіраліся ў мінулыя гады.

Таццяна СМІРНОВА, БелТА.

Факт для роздуму

Трэску многа, а вынікаў — кот наплакаў

Колькі было запэўніванняў і абяцанняў эканамічнага росквіту пасля стварэння "чацвёркі" — садружнасці Расіі, Беларусі, Казахстана і Кыргызстана! З'явіліся сумесныя каардынацыйныя органы, кіраўнікі дзяржаў праводзяць рэгулярныя сустрэчы, афіцыйны друк "трашчыць" аб развіцці плённага эканамічнага супрацоўніцтва.

А якія ж канкрэтныя вынікі эканамічнага супрацоўніцтва Беларусі з далёкімі партнёрамі Кыргызстанам і Казахстанам. Знешнегандлёвы абарот за мінулы год склаў з Казахстанам дзесьці за 100 мільёнаў долараў, а з Кыргызстанам — за 16 мільёнаў. Сёлета за пяць месяцаў ён роўны адпаведна 38,3 і 8 мільёнам долараў. Удзельная ж вага гэтых партнёраў у гандлі Беларусі за студзень — май сёлетняга года склала па экспарце 0,82% і 0,15% і па імпарце — 0,78% і 0,18%.

А хто ж нашыя сапраўдныя эканамічныя партнёры? Акрамя Расіі, вядома, бо яна цвёрда займае першую пазіцыю. На другім месцы ідзе Украіна. Яе доля ў нашым гандлі складае 9%. Потым Германія (5,7%), Польшча (3,2%), Літва — 2,1%. Сёлета за пяць месяцаў знешнегандлёвы абарот з гэтымі краінамі склаў з Украінай — 486,5 мільёна долараў; з Германіяй — 353,3; з Польшчай — 187,5; з Літвой — 134,3 мільёна долараў.

Параўнайце 8 мільёнаў долараў з Кыргызстанам і 134,3 з Літвой і 187,5 з Польшчай. І што цікава: з гэтай "чацвёркай" — Украінай, Германіяй, Польшчай і Літвой — у нас няма ніякіх агульных каардынуючых органаў, сумесных пасяджэнняў кіраўнікоў дзяржаў, а паслужлівы друк не надта натхняе на такое супрацоўніцтва. А справы ідуць намнога лепей, чым з першай "чацвёркай".

Ці не праўда, ёсць над чым падумаць?

Андрэй РУСАКОВІЧ.

Народная Воля 5 ЖНІЎНЯ 1998 г.

Зеркало

Что ни говорите, а порой полезно перечитать классиков. Сегодня это сделать нам предлагает постоянный читатель "Народной воли" Генрих Боровский. Предлагая напечатать стихотворение известнейшего поэта С.Маршака "Не так!", он заметил: "Может, многие "умники" задумаются..."

Читайте, думайте...

С.МАРШАК

Не так!

Что ни делает дурак,
Все он делает не так.

Начинает не сначала,
А кончает как попало.

С потолка он строит дом,
Носит воду решетом,

Солнце в поле ловит шапкой,
Тень со стен стирает тряпкой,

Дверь берет с собою в лес,
Чтобы вор к нему не влез,

И на крышу за веревку
Тянет бурую коровку,

Чтоб немного попасла
Там, где травка разрослась.

Что ни делает дурак,
Все он делает не так.

И не вовремя он рад,
И печален невпопад.

На пути встречает свадьбу —
Тут бы спеть и поплясать бы,

Он же слезы льет рекой
И поет за упокой.

Как схватили дурака,
Стали мять ему бока,

Били, били, колотили,
Чуть живого отпустили.

"Ишь ты!" — думает дурак, —
Видно, я попал впросак.

Из сочувствия к невесте
Я поплакал с нею вместе.

Ладно, в следующий раз
Я пущусь на свадьбе в пляс!"

Вот бредет он по дороге,
А навстречу едут дроги.

Следом движется народ,
Словно очередь идет.

Поглядев дурак на пеших,
"Ну-ка, — думает, — утешу их,

Чтоб шагали веселей
За телегою своей!"

Сапожком дурак притопнул,
О ладонь ладонью хлопнул

Да как пустится плясать,
Ногу об ногу чесать.

Взяли люди дурака,
Стали мять ему бока,

Били, били, колотили,
Полумертвым отпустили.

"Вишь ты, — думает дурак, —
Я опять попал впросак.

Больше я плясать не стану,
Да и плакать перестану.

Ладно, с завтрашнего дня
Не узнаете меня!"

И ведь верно, с той минуты
Стал ходить дурак надутый.

То и дело он, дурак,
Говорит другим: — Не так!

Он не плачет и не пляшет,
А на все рукою машет.

Посторонним никак
Не узнать, что он дурак.

Дети буквы пишут в школе,
Да и спросят: — Хорошо ли?

Поглядит в тетрадь дурак,
Да и вымолвит: — Не так!

Шьют портнихи на машинке,
Шьют сапожники ботинки.

Смотрит издали дурак
И бормочет: — Все не так!

И не так селедок ловят,
И не так борщи готовят.

И не так мосты мостят,
И не так детей растят!

Видят люди, слышат люди,
Как дурак дела их судит,

И подумывают так:
"Что за умница дурак!"

Рэха

Веру, прыйдзе час...

Прачытаў ліст жыхароў Бабруйска "Мракобесы низвергают памятники" — і сэрца зашчымела ад болю і шкадавання, што нельга сёння пасадзіць на лаву падсудных усіх цемрашалаў з бальшавіцкім крывавым мінулым і сённяшнімі нядобрымі справамі. Іх злачынствы супраць уласнага народа не маюць тэрміну даўнасці. Веру, прыйдзе час — і ў нашай краіне, як у суседняй Літве, будзе прыняты закон аб адказнасці за злачынствы бальшавіцкага часу.

Я не здзівіўся, даведаўшыся з пісьма пра разбуральныя "подзвігі" таварыша РамаНоўскага. У памяці захаваўся адзін эпізод. У прамым эфіры Магілёўскага тэлебачання некалькі гадоў таму вялі дыскусію мэры Бабруйска і Слаўгарада. Вось тады я, старшыня Слаўгарадскага гарсавета, упершыню сустрэўся з Раманоўскім.

Пасля заканчэння перадачы нас запрасіў да сябе кіраўнік Магілёўскага тэлебачання Генадзь Суднік. І тады, у "неафіцыйнай абстаноўцы" таварыш Раманоўскі даў волю сваім думкам і... рукам. Яму не спадабалася, што на маім пінжаку быў значок з выявай бел-чырвона-белага сцяга. Нечакана для мяне і гаспадара пакоя субяседнік схапіў мяне за пінжак і паспрабаваў сарваць значок. Вочы яго блішчэлі нянавісцю, ён, пырскаючы слінай, прасіпеў: "Хутка мы з усімі вамі разбярэмся!" Шчыра кажучы, мне тады каштавала вялікіх высілкаў стрымаць сябе, каб не адказаць адпаведным чынам.

Ліст бабруйчан і прыведзены вышэй успамін былі тым штуршком, які запатрабаваў узяцца за пяро.

Так з'явіўся гэты верш. Пісаў яго на рускай мове, бо ўсе гэтыя "героі" ГУЛАГа накшталт Раманоўскага карыстаюцца выключна рускай моваю (праўда, мова вялікага суседняга народа ні ў чым не вінаватая).

Никто не забыт

Отмечена щедро героя отвага
За верную службу в системе ГУЛАГа.
За то, что он "зэков" в страхе держал,
За то, что своим "вертухаям" внушал:
"Шаг в сторону будет — это побег!
За это немедленно — мордою в снег,
В навозную жижу, в дерьмо головой,
Кто вякнет — стреляйте, на то и конвой!"
За "прилежанье" в заградотряд
Перевели, был он этому рад.
Там "фронтовик" оборону держал,
Что надо делать — доподлинно знал:
Если свои начнут отступать,
Задача ясна — не пустить, задержать.
Главное — только не промахнуться,
Сотню убьешь — остальные вернутся.
...Сколько могил безымянных за ним
После того, как стрелял по своим!
Сколько сирот, вдов солдатских оставил
Этот вояка ГУЛАГовских правил!
Грудь его планками от орденов
Вся разукрашена в десять рядов.
Он и сегодня, как прежде, "в строю",
Не забывает службу свою.
Делает все, чтобы скрыть от людей
Страшную правду "работы" своей.
Помнят "героя", не забывают
И в пионеры его принимают
Правнуки тех, убиенных в ГУЛАГе,
На Колыме, на фронтах и в БерЛАГе.
"Ничто не забыто, никто не забыт" —
Сей приговор для него прозвучит!

Фелікс ШКІРМАНКОЎ, інвалід Вялікай Айчыннай вайны.

г.Слаўгарад.

Нявыдуманыя гісторыі

Караючы "меч" упаў са званіцы

Некалькі гадоў таму гэтую гісторыю мне паведаў колішні псаломшчык Свята-Мікалаеўскага сабора, дзядуля даволі паважнага ўзросту, але з добрай памяццю на мінулае. У 1919 годзе пад націскам польскіх войскаў бальшавікі мусілі пакінуць Слуцк. Адзін з камісараў "паклаў" вока на саборную трох'ярусную званіцу. Вядома ж, не для таго, каб перахрысціцца і папрасіць у Бога літасці. Ён не раз чуў, як у дні набажэнстваў з той званіцы па ўсім горадзе — а сабор знаходзіўся ў цэнтры яго, на Замкавай гары — разносіўся малінавы розгалас званоў. Іх бальшавікі рашылі зняць і забраць з сабою. Бронза, з якой былі адліты званы, у вайну высока цанілася. Як і збожжа, што падчыстую вымяталі ў слуцкіх вёсках прадатрады.

Паставілі вакол званіцы рыштаванні, адшукалі ахвотнікаў зняць і апусціць уніз шматпудовыя вяшчуны святасці. Кіроўца той акцыі вандалізму стаяў і падаваў каманды з рыштаванняў. І здарылася нечаканае для вандалаў: звон з верхняга яруса сарваўся з вяроўкі і, ударыўшыся аб рыштаванні, упаў на зямлю. Дошкі пры гэтым спружынілі так, што падкінулі таго кіроўцу, і ён таксама грымнуў вобзем — намёртва. Вернікі-прыхаджане храма, якія цішком назіралі за рабаўніцтвам, казалі потым, што гэта сам Усявышні пакараў яго. Тым не менш бальшавікі пагрузілі званы на павозкі і павезлі ў бок Бабруйска: да горада падыходзілі польскія жаўнеры.

Да гэтага сабора ваяўнічыя бязбожнікі, ужо мясцовыя, прыйшлі апошні раз у 1935 годзе: абклалі сцены дынамітам і ўзарвалі. Так чатырма гадамі раней знішчылі храм Хрыста Збаўцы ў Маскве. Праўду кажуць: дрэнны прыклад заразлівы.

Міхась ТЫЧЫНА.

г.Слуцк.

Сорамна

Такога дзікунства няма нідзе ў свеце

Узяў у рукі "Настаўніцкую газету" за 9 чэрвеня і вачам сваім не паверыў, аж выцер акуляры. Што выклікала непаразуменне і здзіўленне? Вялікімі чырвонымі літарамі ў самым версе, над назвай газеты было надрукавана: "Як паведамлялася ўжо ў друку, кіраўнік нашай дзяржавы А.Р.Лукашэнка заслухаў планавую справаздачу міністра адукацыі В.І.Стражава аб стане спраў і ходзе пераўтварэнняў у школьнай сферы. Сёння "Настаўніцкая газета" публікуе тэзісы выступлення міністра, інтэрв'ю з ім і даведачны матэрыял аб рэформе". А далей у беларускамоўнай газеце ішлі... "Тезисы выступления министра образования Республики Беларусь В.И.Стражева при отчете у Президента Республики Беларусь А.Г.Лукашенко по вопросу "О состоянии и перспективах развития общеобразовательной средней школы"... Уяўляеце? Паважаны беларускі міністр ішоў на справаздачу да прэзідэнта Беларусі з тэзісамі, напісанымі на мове суседняй дзяржавы і ў такім "непарушным" выглядзе перадаў іх у друк.

Вінаваціць Васіля Іванавіча Стражава, мабыць, будзе несправядліва. Яго толькі можна пашкадаваць, што ён, вучоны, доктар навук, вымушаны рабіць, прабачце, бязглуздзіцу... А мо, хто ведае, ён з задавальненнем і па ўласнай ініцыятыве рыхтаваў справаздачу на рускай мове?

Цікава, няўжо прэзідэнт якой іншай краіны свету прыняў бы справаздачу свайго міністра, ды яшчэ па праблемах адукацыі, не на роднай, а на мове іншай дзяржавы? Ці трэба, нарэшце, здзіўляцца таму, што ў Беларусі, адзінай у свеце краіне, няма ніводнай нацыянальнай — ні сярэдняй, ні вышэйшай навучальнай установы, што рэзка скарацілася колькасць беларускамоўных класаў, што амаль нідзе ва ўстановах і арганізацыях не пачуеш беларускай гаворкі.

Здаўна бытуе выслоўе: "Рыба пачынае гніць з галавы". І гэта так. Загавары сёння прэзідэнт Беларусі, прэм'ер-міністр, міністр адукацыі па-беларуску, як тут жа ўсё акружэнне мусіла б рабіць тое ж. А калі б перавялі навучанне ў сярэдніх і вышэйшых навучальных установах на законную дзяржаўную мову карэннага насельніцтва, то, як грыбы пасля цёплага дожджыку, пачалі б расці не толькі беларускамоўныя класы, а і школы.

Адпала б патрэба ў Таварыствах беларускай мовы і школы... Гэта ганьба, што ў нашай краіне беларусам (не трэба казыраць сфальсіфікаванымі данымі рэферэндуму і "воляй" ашальмаванага народа) даводзілася біцца за тое, што яму дадзена Богам, — за родную мову. Такога дзікунства няма нідзе ў свеце!

Мне здаецца, што ўсё ж такі чорная паласа ў гісторыі беларускага народа рана ці позна скончыцца і атрымае сваю ацэнку. А на змену ёй прыйдзе светлая, і Беларусь зойме дастойнае месца сярод краін свету.

Я.НАЛІВАЙКА.

г.Іўе.

Пазіцыя

А Беларусь — вечная!

Змест навучання ў Беларускім гуманітарным ліцэі абуджае ў падсвядомасці навучэнцаў беларускую духоўнасць, што не стасуецца з абсурднай дзяржаўнай палітыкай русіфікацыі нашай школы.

Зараз ліцэю як быццам дадзена гарантыя на існаванне, але, прабачце, у гэта цяжка верыцца. Няўжо выключна дзеля таго, каб перайменаваць "Беларускі адукацыйна-культурны цэнтр" у "Нацыянальны дзяржаўны гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа", трэба было трымаць у невераГодным напружанні цэлы год вялікую колькасць людзей, дачыненых да ліцэя?

Мяркую, гэта не "так сабе", бо прыкладаў падобнага "камуфляжу" хоць адбаўляй. На памяці лёс Дома літаратара...

Не выключана, што тое можа стацца і з ліцэем. Ён — беларускі, "а мы же — русские", заяўляла адна вядомая асоба. Дык ці патрэбна "русским" у "северо-западном крае" беларуская нацыянальная ўстанова?

Адказ дае новы свежы факт: "Постановление президиума Национальной академии наук Беларуси", якім падрыхтоўка навуковых нацыянальных кадраў пераводзіцца на рускую мову навучання. І гэта ініцыіруе кіраўнік беларускай акадэміі! Вы толькі ўдумайцеся, чаго тут больш: угодніцтва, вераломства, здзеку, нацыянальнай здрады?

Усё гэта вельмі балюча. Цешыць і жывіць толькі тое, што цяперашнія магільшчыкі нашай самабытнасці, нашай душы ўсё ж не здолеюць пахаваць беларускасць. І сапраўдныя патрыёты Беларусі перададуць яе дзецям і ўнукам. А сённяшнія "непушчальнікі" роднай мовы да нашага народа — не вечныя. Яны — падзёншчыкі, а Беларусь — вечная!

Гэтыя падзёншчыкі могуць зараз руйнаваць, вынішчаць, бэсціць наш нацыянальны дух, але знішчыць яго ў іх не хопіць ні часу, ні моцы. Нашчадкі нашы гэты нацыянальны дух, святыя скарбы душы беларускай знойдуць пад камянямі родных магіл і гучна і ўрачыста прамовяць Свету:

Жыве Беларусь!

Жыве вечна!

В.СКАРАХОД, пенсіянер.

г.Мінск.

Чулі?

Неплацельшчыкаў падаткаў чакаюць непрыемнасці

Тых, хто не навучыўся своечасова плаціць падаткі і плацяжы ў бюджэт, чакаюць дадатковыя фінансавыя непрыемнасці. Як паведамілі ў прэс-службе Дзяржаўнага падатковага камітэта, у сувязі са змяненнем Нацыянальным банкам базавай стаўкі рэфінансавання і сярэднедзённай дысконтнай стаўкі затрыманыя сумы падаткаў і плацяжоў у бюджэт спаганяюцца з налічэннем пені за кожны дзень пратэрміноўкі па шкале 0.106 працэнта. Гэта новае правіла ўступіла ў сілу з 1 жніўня 1998 года.

Таццяна СМІРНОВА.

Минск.

Рубам!

Непаразуменне?

Беларускі рыцарскі клуб існуе ўжо некалькі гадоў. За гэты час ім была зроблена вялікая работа ў напрамку выхавання патрыятызму, набыцця гістарычных ведаў, нацыянальнай самасвядомасці ў падрастаючых хлопчыкаў і дзяўчынак. Трэба адзначыць, што гэта адзіны з рыцарскіх клубаў на Беларусі, які ахоплівае вялікае мноства дзяцей. Менавіта дзяцей, бо аналагічныя клубы ў краіне займаюцца ў асноўным дарослымі. Ды і, шчыра кажучы, дарослыя таксама цягнуцца да гэтай арганізацыі, бо атмасфера тут рамантычная, вольная ад меркантылізму і разліку. Клуб набыў міжнародную вядомасць, мае стасункі з аналагічнымі клубамі ў Расіі, Польшчы, Літве, Чэхіі. Да яго прыязджаюць госці з розных мясцін нашай краіны, з-за мяжы. А трэба бачыць твары дзяцей падчас гульняў ды трэнінгу! Тыя, каму пашчасціла быць сябрам Беларускага рыцарскага клуба, пранясе ідэалы рыцарства праз усё жыццё і перадасць іх сваім дзецям.

І вось у самы разгар лета, калі дзеці вольныя ад школы і, натуральна, імі трэба займацца, каб не блыталіся без справы, дзверы Беларускага рыцарскага клуба раптам аказаліся зачыненымі. На парозе пад замком стаялі дзеці, а іх абураныя бацькі шукалі таго, хто мог бы патлумачыць, што ж здарылася. Аўтар гэтых радкоў (які, дарэчы, таксама быў сярод бацькоў) для высвятлення сітуацыі вырашыў сустрэцца з кіраўніцтвам клуба. Мае суразмоўцы — Арына Вячорка, метадыст цэнтра пазашкольнай працы сталічнага Ленінскага раёна, і Ганна Барвенава, кіраўнік гуртка "Гістарычны строй".

— Патлумачце, калі ласка, чаму ж дзеці не могуць трапіць у свой клуб?

Арына Вячорка: — Кіраўнік клуба зараз знаходзіцца ў дэкрэтным адпачынку, а людзі, якія кіруюць гурткамі "Гістарычнага строю" ды "Мадэляванне гістарычнай зброі", лічацца на працы толькі да канца мая. Але яны згодныя працаваць ўлетку, нават не патрабуючы аплаты...

Ганна Барвенава: — Сапраўды, мы ўсе разумеем, што ёсць рэчы, важнейшыя за грошы. Вось уявіце сабе: кожны з сяброў клуба зрабіў свой радавод, гістарычнае ўзбраенне, сшыў адзенне. Мы паспрабавалі таксама сваё памяшканне зрабіць сапраўдным пакоем часоў сярэднявечча. Усе гэта было зроблена дзіцячымі рукамі. А зараз мы па сутнасці не маем права зайсці ў свой пакой, дзе засталіся харугвы, радаводы, сукенкі, вопратка... Памяшканне зачынена. Нават калі ладзілі навукова-практычную канферэнцыю, не змаглі запрасіць замежных гасцей паглядзець наш клуб! Для іх было дзіка і незразумела: як гэта ўлетку памяшканне дзіцячага рыцарскага клуба можа быць зачынена? Мне сорамна было ім што-небудзь тлумачыць... Звычайна менавіта летам ва ўсіх рыцарскіх клубах свету кіпіць праца — праводзяцца турніры, канферэнцыі, раскопы. А ўзімку вядзецца мадэляванне старажытных рэчаў, праходзяць трэніроўкі па валоданні старажытнай зброяй. Што датычыцца памяшкання, дык яно патрэбна і ўлетку, і ўзімку. Перапынак на тры месяцы прынясе вялікую шкоду справе патрыятычнага і культурнага выхавання дзяцей...

Арына Вячорка: — Дарэчы, мне часта даводзілася пісаць розныя пісьмы, пераконваць чыноўнікаў у тым, што рыцарства — гэта добра, што яно меней травманебяспечна, чым, скажам, катанне на роліках. Што праводзячы баі на спартыўнай ці драўлянай зброі, дзеці даюць выхад прыроднай агрэсіўнасці. І прымаючы ўдзел у рыцарскіх гульнях, яны развіваюць самапавагу і асэнсоўваюць сваю годнасць.

Памяшканняў, шчыра кажучы, за свой век мы змянілі шмат. Адзін час спрабавалі працаваць у беларускім гуманітарным ліцэі. Але вахцёры рыцараў недалюблівалі, часам нават не пускалі ў будынак. А калі што здаралася, дык заўсёды ўсё звальвалі на рыцараў. Але я ўсё роўна ўдзячна дырэктару за тое, што ў свой час ён прадаставіў нам памяшканне для заняткаў. Займаліся мы таксама і ў адным з гістарычных будынкаў Ленінскага раёна. І калі б там не было клубу "цяжкіх падлеткаў", якія рыгаюць у туалетах, пішуць на сценах, ламаюць мэблю, а потым кажуць, што гэта зрабілі мы, працавалася б яшчэ лепей. Мы зрабілі б з гэтага памяшкання сапраўдны музей з ЖЫВОЙ гісторыяй, куды можна было б вадзіць цэлыя экскурсіі, знаёміць з гістарычным мінулым. Мы ўжо праводзілі там некалькі ўрокаў. І дзецям і дарослым вельмі падабалася. Клуб мог бы стаць своеасаблівым цэнтрам беларускага сярэднявечча. Намі распрацаваныя методыкі па розных накірунках вывучэння гісторыі і стварэння гістарычных суполак. Але... ніякай падтрымкі і разумення...

Самае цікавае ва ўсім гэтым, што людзі, працуючыя ў клубе, атрымліваюць мізэрныя грошы, але ўсе яны — спецыялісты з вышэйшай адукацыяй. Ды не проста спецыялісты, а майстры экстракласа ў сваёй справе, якія самааддана працуюць дзеля выхавання нашых дзетак. Але яны пакрыўджаны абыякавасцю...

Уладзімір ГУТКОЎСКІ.

На здымку: *штурм замка ўдзельнікамі Беларускага рыцарскага клуба ў Лошыцкім парку.*

Проблема

Горькие слезы сладких яблок

(Исповедь селекционера-помолога)

Скоро четверть века, как не утихают страсти вокруг мировой коллекции и помологического сада в экспериментальной базе "Руткевичи". В июле 1997 года республиканские газеты опять подняли эту проблему под "апробированной" рубрикой "Бесхозное богатство", где ставится вопрос о судьбе помологического сада.

Суть проблемы в том, что в начале шестидесятых годов мною при поддержке директора Гродненской опытной станции А.М.Богомолова было посажено 500 га садов по интенсивной технологии, создан отдел садоводства, э/б "Руткевичи" и развернуты исследования по биологии и технологии возделывания плодовых и ягодных культур. Особую ценность представляет помологический сад, где собрано было более 5.000 сортообразцов плодовых и ягодных культур умеренной зоны земного шара.

В коллекции было закреплено 3.000 сортов яблони, 1.200 сортов груши и более 1.000 косточковых и ягодных кустарников. В результате обследования садов Белоруссии, Латвии, Литвы, Эстонии было собрано, закреплено и изучалось в помологическом саду 1.280 сортов яблони и груши народной селекции — ценнейший генофонд, о котором директор ВИРа им. Н.И.Вавилова, академик Д.Д.Брежнев и член-корреспондент ВАСХНИЛ Я.С.Нестеров писали: "В коллекции имеется 270 сортов яблонь, которых нет в мировой коллекции ВИРа. Это местные сорта Белоруссии — национальная гордость белорусского народа". По результатам изучения коллекции выделены сорта яблони, груши, сливы, айвы, вишни, черешни, ягодных культур, которые широко внедряются в промышленные и любительские сады республики. Внедрены новые для Беларуси культуры: актинидия, арония, абрикос, персик, ешта, грецкий орех, фундук, лимонник и др. По результатам изучения коллекции успешно защищено 5 кандидатских и одна докторская диссертации.

Давая заключение на рабочую программу отдела садоводства Гродненской опытной станции 19 февраля 1976 года, академик Д.Д.Брежнев и член-корреспондент Я.С.Нестеров писали директору Гродненской областной сельскохозяйственной станции: "Положительно оценивая намеченную программу работ, просим оказать содействие коллективу сотрудников отдела плодовых культур станции в ее выполнении. Проводимая станцией работа по созданию и изучению коллекции сортов плодовых и ягодных культур отечественной и зарубежной селекции имеет большое научное и производственное значение. В результате выполнения этого раздела будут выделены для внедрения в производство лучшие сорта отечественной и мировой селекции, а также исходные формы для создания новых сортов.

Предусмотренная планом работа имеет важное значение для развития плодоводства не только в Гродненской, но и других соседних областях".

Однако с назначением на опытную станцию директором П.И.Зайца эти исследования были прекращены, коллекцию назвали филятолией, а меня — автора и создателя ее — путем шантажа, подлога и клеветы изгнали из опытной станции. Работая рабочим, мастером ПТУ, я вел исследования на свои скудные средства, охранял помологический сад от уничтожения. На его раскорчевку несколько раз выносили решение Ученый совет БелНИИ плодоводства и Гродненский зональный НИИСХ. Эти советы три года срывали защиту моей докторской диссертации, которую я успешно защитил в Международном спецсовете, определившем: "Спецсовет отмечает, что Г.П.Рылов — крупный специалист по садоводству в странах СНГ, он первый доктор в Республике Беларусь по двум специальностям: 06.01.95 (селекция и семеноводство) и 06.01.97 (плодоводство) и может быть родоначальником создания диссертационного Совета в Беларуси по этим специальностям".

До нынешних дней идет борьба за сохранение коллекции и придания помологическому саду юридического статуса. За эти годы помологический сад сильно пострадал. Уничтожено более тысячи сортов коллекции косточковых культур (исполнитель Н.М.Цынгалев), коллекция ягодных культур (исполнитель А.Г.Адашик). После ухода на пенсию кандидата с.-х. наук Т.Р.Мицуры по указанию зав. отделом П.Н.Кухты выкорчевана коллекция груши и айвы (более 1.000 сортов). Все это П.И.Зайцем и П.Н.Кухтой делалось сознательно с целью не допустить Г.П.Рылова на опытную станцию (ныне Гродненский ЗНИИСХ) и сорвать защиту его докторской диссертации. Если раньше в отделе садоводства работало 8 кандидатов наук, то сейчас осталось 2. Ведущие перспективные исследования были прекращены, а темы закрыты.

Поддержку по уничтожению коллекции П.Н.Заяц получил от некоторых амбициозных сотрудников БелНИИ (В.А.Матвеев и М.Г.Мялик), которые в конкурентной борьбе решили уничтожить народное достояние Беларуси. Многие сорта груши, уничтоженные в помологическом саду, широко используются в селекции и размножаются садоводами России, Литвы, Латвии, Эстонии. Местные сорта Беларуси: Бере Слуцкая, Бере золотая, Бере золотистая, Щучинская летняя — внедрены в сады Полесья Украины.

По заключению ведущих ученых современности собранная в э/б "Руткевичи" коллекция представляет большую научную и хозяйственную ценность не только для Беларуси, но и для стран СНГ и зарубежных государств. Так, в письме на имя президента республики А.Г.Лукашенко ректор Мичуринской государственной сельхозакадемии академики А.И.Завражнов и В.А.Потапов пишут: "На экспериментальной базе "Руткевичи" Гродненской области Г.П.Рылов создал первый крупный в СССР помологический сад, где собрано 5.000 сортов плодовых и ягодных культур. Это крупнейшая коллекция в мире, национальное достояние белорусского народа. В настоящее время эта коллекция бесхозная, т.к. Г.П.Рылов давно изгнан из Гродненского зонального НИИСХ. Коллекция плодовых на э/б "Руткевичи" представляет большую научную и практическую ценность не только для Беларуси, но и для СНГ и других стран. Просим Вас не допустить уничтожения коллекции.

Единственным спасением коллекции является создание помологической опытной станции и возвращение доктора сельскохозяйственных наук Г.П.Рылова к научной деятельности". Это обращение поддержали 20 ведущих ученых: академиков, докторов наук, профессоров, членов Ученого совета Д.120.18.01 (протокол от 12 ноября 1996 года).

Следует отметить, что ведущие ученые-садоводы бывшего СССР дали высокую оценку помологическому саду как источнику создания новых сортов, отмечая его особую важность для селекционной работы в качестве генофонда источников ценных признаков "наследственной плазмы" плодовых и ягодных культур. Так, еще в 1965 году член-корреспондент АН БССР А.Н.Ипатьев после посещения помологического сада писал: "Здесь, в Руткевичах, находится важная часть мировой коллекции, без чего теперь селекционная работа немыслима". Академик Е.Н.Седов в 1995 году в своей книге "Сад моей жизни" отмечает: "Геннадий Петрович Рылов создал крупную помологическую коллекцию яблони и груши, является автором ряда книг по садоводству и селекции".

Изучая коллекцию помологического сада, доктор с.-х. наук, профессор МГУ И.С.Исаева дает такую оценку: "Сад, хотя до сих пор не известен даже многим специалистам, — уникален. Он требует к себе отношения как к национальному достоянию, заповеднику, памятнику природы, созданному людьми". В статье "Судьба садов неповторимых" ("Сельская жизнь" №254/20538 от 04.10.1988 г.) корреспонденты ТАСС М.Панченко и Д.Смирнов отмечали: "Одно из самых богатых насаждений в стране — помологический сад "Руткевичи" Гродненской области. И в этом смысле помологический сад "Руткевичи" таит в себе немой укор нынешним руководителям отрасли и опекающей ее науке.

А современное плодоводство, располагая солидной сетью институтов и опытных станций, до сих пор не везде учло, систематизировало и заповедало богатое помологическое наследие. Кстати, и "Руткевичи" нуждаются в большой заботе и внимании. Ведь валютой платим за плоды заморские, а свои генетические капиталы сада утрачиваем".

Профессор А.М.Богомолов, принимавший активное участие в создании помологического сада, пишет: "Эта коллекция представляет большую научную и государственную ценность как генбанк доноров для селекции на комплекс хозяйственно-полезных признаков и будет долго служить селекционерам как исходный материал не только нашей страны, но и мира".

Профессор, доктор с.-х. наук, действительный член Нью-Йоркской академии наук А.С.Девятов отмечает: "В Щучинском районе расположена экспериментальная база по плодоводству "Руткевичи", где проводит исследования отдел плодоводства. Здесь по инициативе Г.П.Рылова создан один из лучших в Беларуси помологических садов с большими коллекциями яблони, груши, черешни, сливы, земляники, смородины и других пород, работает крупный плодопитомник".

Доктор с.-х. наук, профессор И.Н.Симонов пишет: "Советское государство в трудные годы создало условия для экспедиции академика Н.И.Вавилова по сбору и закреплению сортовых ресурсов, а в наше время встал вопрос: уничтожить или сохранить коллекцию в "Руткевичах". В настоящее время идет потеря генофонда из-за неразумной раскорчевки плодовых на территории базы".

В заключение приведу высказывание профессора И.С.Исаевой: "Коллекционные сады должны существовать вечно. Это банк сортов, это генофонд. И, кстати сказать, коллекционные сады у нас сохранились. Я знаю, например, историю, как во время войны, когда нависла угроза над Мичуринском, то с коллекционных садов были собраны черенки: не дай бог, что-нибудь произойдет с садом, и разосланы в три точки Советского Союза с тем, чтобы сохранить этот генофонд. Коллекционные сады не корчуются. Они иногда, если это требуется, ремонтируются. Но они должны существовать вечно".

Долг ученых, общественности, руководства Республики Беларусь — сохранить генофонд, собранный в Руткевичах для будущих поколений. Человечество не простит нам, если мы допустим уничтожение этой коллекции, над которой навис топор, занесенный людьми, далекими от науки и нужд народного хозяйства. Для сохранения коллекции уже 25 лет нами ставится вопрос о создании на базе помологического сада опытной помологической станции с карантинным питомником и придании ей статуса Республиканского заказника плодовых и ягодных культур "для сохранения и обновления ценных в хозяйственных, научных и культурных целях, а также редких и исчезающих видов растений".

Геннадий РЫЛОВ, доктор сельскохозяйственных наук.

Гісторыя паўтараецца?

На жаль, запаветы Мураўёва-вешальніка жывуць

"Народную волю" чытаю з першага нумара. Прайшоў праз Ленінскі суд, абараняючы газету і свае правы на інфармацыю, калі ўлады налажылі забарону на распаўсюджванне газеты праз Белпошту ў кастрычніку 1995 года.

"Народная воля" дапамагае не толькі асэнсоўваць і спасцігаць складаную рэчаіснасць, сучасныя працэсы, што адбываюцца ў нашым грамадстве, але і дае магчымасць акунуцца ў гістарычнае мінулае, убачыць у ім карані сённяшніх падзей.

Чытаючы гістарычныя нарысы Уладзіміра Арлова, міжвольна робіш параўнанні, аналогіі. Так, у нарысе "Кастусь Каліноўскі" ("НВ" за 3.03.98 г.) чытаю пра Мураўёва-вешальніка — ката Кастуся Каліноўскага: "Пасля паўстання ў Беларусі на ўсе дзяржаўныя пасады прызначалі толькі перасяленцаў з Расіі..." А цяпер? Я не вяду гаворку пра рускіх увогуле: сярод іх шмат дастойных грамадзян Беларусі, якія любяць і паважаюць яе. Перасяленцамі могуць быць людзі любой нацыянальнасці, у тым ліку і беларусы. Справа ж у тым, што нярэдка ў нас падбіраюцца людзі, зусім не зацікаўленыя працаваць на карысць Беларусі, умацаванне яе незалежнасці: усялякія дарадчыкі і генералы, партыйныя функцыянеры, якія няблага працаўладкаваны і займаюць, як правіла, кіруючыя пасады. Сярод іх ёсць і беларусы, але ў многіх нічога ўжо не засталося беларускага.

Нагадаю для прыкладу аднаго такога даволі высокага чыноўніка. У часы БССР ён займаў розныя кіруючыя пасады ў партыйных органах, потым быў перакінуты ў Маскву, дзе дайшоў да намесніка першага сакратара кампартыі Расіі. Затым гэты функцыянер-інтэрнацыяналіст прыбыў у Мінск пад крыло Кебіча, зноў заняў кіруючую пасаду.

Пасля "падзення" патрона ён хуценька перакінуўся на службу новай уладзе, зараз узначальвае адно з вядучых міністэрстваў. Хіба ж такі чыноўнік будзе абараняць нацыянальныя інтарэсы Беларусі?

Але зноў вернемся да Уладзіміра Арлова. Ён піша: "Усе школы былі расійскія, па-беларуску забаранялася не толькі вучыцца і выдаваць кнігі, але нават гаварыць у дзяржаўных установах". Ну амаль усё, як і сёння! Калі з 1992 г. па 1995 г. тое-сёе рабілася па адраджэнні нашай гістарычнай і культурнай спадчыны, мовы, адчыняліся беларускія класы, школы, дзіцячыя садкі, то пасля антыбеларускага рэферэндуму 1995 года пачалося хуткае згортванне гэтага працэсу. Запаветы Мураўёва-вешальніка, былога губернатара Віленскага краю, сёння на Беларусі, можна сказаць, выконваюцца няўхільна. Менавіта Мураўёву належаць сумнавядомыя жорсткія словы аб Беларусі: "То, что здесь не доделал русский штык, доделает русская школа..." Сёння на кожным кроку бачыш: беларускія школы, класы, дзіцячыя садкі зачыняюцца. Кнігі, часопісы, газеты выдаюцца амаль спрэс на рускай мове. Шыльды на ўстановах — па-руску. На Беларусі нават няма Беларускага дома друку, ёсць — "Белорусский дом печати". Размаўляць па-беларуску на вуліцах, у электрычках, з работнікамі праваахоўных органаў стала небяспечна — могуць аддубасіць як след, арыштаваць за "нацыяналізм"! Прычыну заўсёды знойдуць — запішуць у міліцэйскі пратакол: "Выкрикивал националистические лозунги "Жыве Беларусь!", "Беларусь — наш дом". Гэта — катэгарычна недапушчальна. Так "завяшчаў" Мураўёў-вешальнік.

З Уладзіміра Арлова: "Царскія ўлады на чале з Мураўёвым рабілі ўсё, каб беларусы забылі, хто яны, і ператварыліся з вольналюбівага народа ў забітае, бяспамятнае і абязмоўленае насельніцтва, якое можна бязлітасна прыгнятаць і рабаваць". Ну што тут сказаць? Адзін да аднаго, як і ў наш час. Калі ў гэтай цытаце словы "царскія ўлады на чале з Мураўёвым" замяніць на словы "цяперашнія беларускія ўлады на чале...", то далей, здаецца, можна пакідаць без змен.

Вось мы, беларусы, і ўвайшлі праз шмат год у адну і тую ж ваду адной і той жа ракі... Раней лічылася, што такое немагчыма.

Ілля КОПЫЛ, пенсіянер.

Мінск.

Народная Воля 5 ЖНІЎНЯ 1998 г.

Стихотворный пересказ Библии для детей

Всемирный потоп.

ВЕЛИКИЙ ПОТОП

...И жили люди на планете,
Но не было добра на свете —
Между собою враждовали,
Творили зло и убивали.

И тех, кто свято верил в Бога,
Осталось на земле немного.
Одним из них был старый Ной.
Господь сказал ему: "Построй

Из дерева большой ковчег,
Прожить где сможет человек,
На нем спасешься ты в беде,
Я землю утоплю в воде.

Наказан будет род людской
За все грехи, зло и разбой".
Труды большие предстояли,
Три сына Ною помогали

Исполнить Господа завет:
Сим, Хам и Иафет.
Из бревен досок напилили,
Сушили долго, просмолили,

Так подобрав материал,
Чтобы ковчег вдруг течь не дал.
Ковчег, малыш, или ладья —
Большая лодка для жилья,

Где могут люди, птицы, звери,
Войдя в большие сбоку двери,
Внутри уютно разместиться
И в плаванье тотчас пуститься.

Сто двадцать лет работал Ной,
Чтобы ковчег построить свой.
Смеялись люди с их труда,
Не веря, что придет беда...

Бог, видя, что готов ковчег,
Велел, чтоб восемь человек
В нем поселились — Ной с женой,
Три сына взяли жен с собой,

По паре всех зверей и птиц:
Львов, бегемотов и лисиц,
Ворон, орлов и голубей,
Слонов, жирафов и ежей...

Когда все на ковчег взошли,
Вдруг сильные дожди пошли,
И лился водяной поток
Невиданный доселе срок —

Без перерыва сорок дней.
Себя спасая и детей,
Взбирались люди все на крыши.
А уровень воды все выше,

Скрывались под водой селенья,
Животным не было спасенья,
В глубинах яростной пучины
Исчезли горные вершины.

Погибла живность на земле,
Лишь Ной с семьею в корабле —
В ковчеге — от беды спаслись
И славить Бога принялись.

БОГ И НОЙ

Немало долгих дней, ночей
Проплыл ковчег среди морей.
Обильный ливень перестал,
И Ной с семьей теперь мечтал

Увидеть землю, к ней пристать,
Но суши было не видать
В большое верхнее окно,
И было то окно одно —

В него лишь небо разглядеть,
Да птице вольной улететь.
Недолго думал Ной и вот
Пускает ворона в полет.

Коль есть заветная земля
Вблизи ковчега-корабля,
Там ворон сможет отдохнуть,
Укажет людям к суше путь.

Но ворон возвратился вскоре,
Не обнаружив суши в море,
И сколько б Ной ни посылал,
Обратно ворон прилетал.

Так понял Ной — вода не спала,
Вершины гор не обнажала...
Но снова землю Ной искал,
И голубя в полет послал.

Но возвратился голубок,
Не обнаружив островок.
Спустя семь дней Ной повторил
И снова голубя пустил.

С волненьем люди птицу ждали,
Глаза в окно глядеть устали...
И долгожданный миг настал:
Вернувшись, голубок держал

Листок оливка в клюве цепком,
Застав людей в желанье крепком
Быстрее землю отыскать,
Где голубь смог листок сорвать.

Томительных семь дней прошли,
И снова в сторону земли
С ковчега голубь улетел,
Гнездо на суше присмотрел

И на ковчег не возвратился,
И потому Ной убедился,
Что Бог людей к земле направил,
И вскоре к ней ковчег причалил.

Велел Господь, чтоб люди, звери
Открыли на ковчеге двери,
Сошли на сушу и зажили,
Детей и Господа любили.

И первым делом старый Ной
Построил жертвенник большой
И нескольких зверей поджег,
И принял жертву Ноя Бог.

А в знак любви и всепрощенья
Послал Бог яркое виденье:
Большая, пестрая дуга
С небес спустилась на луга.

Была то радуга, малыш.
Когда свой взгляд ты устремишь
На дождевые облака,
И светит солнышко слегка,

То радугу увидишь ты,
Как символ Божьей доброты,
В ней ярких семь цветов, мой друг,
Прекрасный чертят полукруг.

(Продолжение будет. Начало в №№134,136.)

Напярэдадні юбілею

Дык чый ён — Адам Міцкевіч?

Набліжаецца 200-гадовы юбілей Адама Міцкевіча — нашага слаўтага земляка. Мне, як і кіраўніку беларускага ўрада С.Лінгу, давялося пабываць не так даўно ў Навагрудку і, вядома, у музеі вялікага паэта. Сам Навагрудак спраўна рыхтуецца да гэтага свята — рамантуецца цэнтральная плошча, прыводзяцца ў належны выгляд фасады будынкаў, аднаўляюцца загарадная сядзіба Міцкевічаў у Завоссі.

Пры наведванні Навагрудчыны прэм'ер-міністр Беларусі адзначыў, што нармальная падрыхтоўка да юбілею Адама Міцкевіча добра паўплывае на міжнародны імідж Беларусі. Але Сяргей Сцяпанавіч пры гэтым не сказаў, што Адам Міцкевіч не толькі найвялікшы польскі паэт сусветнага маштабу, але і вялікі сын Беларусі-Літвы, ад якой ён сябе не аддзяляў усё жыццё, дзе б ні жыў. Ягоны найлепшы твор "Пан Тадэвуш" — гэта гімн Радзіме, наваколлю Навагрудка, Карэлічаў, Міра, яго жыхарам.

Не сказаў С.Лінг пра значэнне Міцкевіча для Беларусі, пра беларускае паходжанне ягоных продкаў, пра неабходнасць па ўсёй краіне адзначыць гэты юбілей, які павінны даць штуршок росту самасвядомасці беларускай нацыі.

С.Лінг — гаспадарнік і да культуры нібыта не мае прамых адносін... Між іншым, да 200-гадовага юбілею А.С.Пушкіна — дарэчы, сябра Міцкевіча — падрыхтоўка на Беларусі ўжо вядзецца, у ёй задзейнічаны ўрадавы механізм. Бо Пушкін — "наш", рускі, а Міцкевіч — паляк! Што мы, беларусы, глыбока шануем і любім генія рускай паэзіі, гэта, канешне, добра, але і наш зямляк заслугоўвае не меншай увагі. Пушкін — сапраўды наш — у высокім духоўным сэнсе, зразумелы кожнаму культурнаму беларусу. Але навошта А.Міцкевіча так лёгка "аддаваць" палякам, калі ён наш не толькі па духу, а і па нараджэнні, выхаванні творчасці?

Нельга нам губляць свайго розуму, гонару, сваёй славы. Адам Міцкевіч — нязгасная зорка на небасхіле Беларусі. А творчасць яго належыць усяму чалавецтву.

Станіслаў ЛІСОЎСКІ.
Мінск.

Курган бессмяротнасці

А ля кургана тваёй славы
Стаяць няскошаныя травы...
Над травамі маўчаць вякі.
Насып зямлі, твой лёс такі...

Застыла памяць на граніце,
А час тваё імя не выцяў.
Тут, на кургане тваёй славы,
Шумяць вятры, шапочуць травы.

Нашчадак, галаву схілі
І пакланіся да зямлі
Кургану бессмяротнасці
Міцкевіча Адама,
Зямлі — якую ён любіў
самааддана.

Анатоль НОВІКАЎ.
Навагрудскі раён.

ШАХМАТЫ

Из шахматной классики

А.Троицкий
Белые: Крg4, Лd5, п. h2 (3).
Черные: Крf8, Cd2, п. g2 (3).
Ничья.

Приводим этюд выдающегося русского мастера шахматной композиции Александра Троицкого. Этюд был посвящен первому чемпиону мира по шахматам Вильгельму Стейницу и показан последнему во время петербургского четвертного матч-турнира 1895—1896 года, в котором выступали Э.Ласкер, В.Стейниц, Г.Пильсбери и М.Чигорин. Пешку черных не остановить. Но белые находят остроумный путь к спасению. Найти его мы предлагаем нашим читателям. Свои решения присылайте по адресу: 220030, Минск, ул.Энгельса, 34а, редакция газеты "Народная воля", "Шахматы".

Вишванатан Ананд — обладатель "Оскара"

Обладателем традиционного приза лучшему шахматисту года за успехи в 1997 году стал индийский гроссмейстер Вишванатан Ананд. В опросе, проведенном журналом "64-Шахматное обозрение" приняло участие 300 специалистов-гроссмейстеров и мастеров, шахматных журналистов из разных стран. Наибольшее количество баллов — 3407 — получил В.Ананд, опередивший на 163 балла чемпиона мира Гарри Каспарова, который был вынужден довольствоваться вторым местом. Правда, по другому показателю Каспаров был впереди — на первое место его поставили 135 экспертов, Ананда — 132. Третьим был российский гроссмейстер Владимир Крамник — 2765. В первую десятку вошли также россияне Петр Свидлер — 1419, чемпион мира ФИДЕ Анатолий Карпов — 1383, Алексей Широв (Испания) — 1211, Василий Иванчук (Украина) — 1051, Веселин Топалов (Болгария) — 999, Майкл Адамс (Англия) — 936, Борис Гельфанд (Беларусь) — 305. Сильнейшая в мире женщина-шахматистка Юдит Полгар (Венгрия) набрала 222 балла и заняла двенадцатое место. Впервые в списке названных оказалась и компьютерная программа DEEP BLUE (США) — 53 балла, девятнадцатое место.

Два победителя

В турнире по быстрым шахматам, посвященном международному Дню шахмат, который состоялся в Минске в Национальном центре шахмат и шашек, участвовало 67 спортсменов. На финише два участника — кандидаты в мастера Алексей Дейко и Геннадий Либов с одинаковым результатом по 7,5 очка из 9 возможных — разделили 1—2 места. Соревнования проходили по швейцарской системе в 9 туров. На обдумывание ходов каждому участнику отводилось по 15 минут на партию.

ШАШКИ

Контрольные позиции

Любителям шашек предлагаются для решения два окончания — этюды-близнецы — перед конкурсом на лучшее решение шашечных композиций, начинающимся в следующем шашечном выпуске. Конкурс посвящается юбилею "Народной воли" — 500-му номеру.

Там же будут опубликованы условия и его конкурсные позиции, каждая из которых будет каким-то образом причастна к юбилею. А пока:

Белые: дамка h2, простые f4, g1 (3).

Черные: простые b4, f6 (2).

Этот этюд принадлежит "перу" Александра Ивановича Шошина (1878—1906), основоположнику художественной школы в композиции, талантливому практику и призеру первых Всероссийских шашечных турниров. Впервые предлагаемое выше окончание опубликовано в 1903 году в "Шашечном листке", который издавался в Петербурге.

Если в первоначальной позиции черную простую "b4" переставить на поле "c3", то получится второй этюд-близнец.

В обоих окончаниях белые при своей очереди хода должны выиграть.

Свои решения следует посылать по адресу: 220030, г.Минск, ул.Энгельса, 34а, редакция газеты "Народная воля", "Шашки".

Из творчества читателя

Кандидат в мастера спорта из Могилева Дмитрий Камчицкий сообщает, что, работая на местном заводе "Техноприбор" вместе с мастером спорта Арнольдом Футорным, часто встречается с ним за шашечной доской на различных внутризаводских соревнованиях.

Фрагмент из одного междоусобного поединка он предлагает вниманию любителей шашек.

Белые (Камчицкий): простые a1, a5, c1, e1, f6 (5).

Черные (Футорный): простые b4, b8, c3, d4, d6, f8 (6).

Далее в партии было: 1. f6-e7 d6-c5? (Незаметная на первый взгляд ошибка, к выигрышу черных вела неожиданная жертва двух шашек 1. ...d4-e3!! 2. e7:a3 b8-c7x. И, как нетрудно убедиться, несмотря на лишнюю шашку, спасения у белых нет.) 2. a5-b6!! (Неожиданная комбинация белых!) 2. ...f8:d6 3. a1-b2! c5:a7 (Направления боя со стороны черных не меняют замыслы белых!) 4. e1-d2 c3:a1 или 4. ...c3:e1 5. b2(d2)-c3 d4:b2 6. c1:e7, и ничья для белых обеспечена.

Нам пишут

В Слониме прошел десятый по счету традиционный республиканский шашечный турнир "Гривда-98". И в то же время он был четвертым, который отсчитывал годовщину безвременной смерти сильнейшего шашиста Слонимщины Николая Якуты. Именно он стоял у истоков образования этого турнира, был его активным вдохновителем и организатором.

Восемнадцать участников, среди которых тринадцать мастеров спорта, вели спор за награды на короткой дистанции в семь туров по швейцарской системе.

В итоге тройку призеров составили соответственно мастера спорта Юрий Файнберг, Вячеслав Полянский (оба из Минска) и витебчанин Дмитрий Масайло. У всех по 9 очков из 14.

Среди женщин сильнейшей стала мастер спорта из Витебска Марина Печень.

Борис АГАШИН,
мастер спорта.

Быль

Фатальнае застолле

Мужчына ў гадах, з сівізной на галаве і ордэнскімі планкамі на пінжаку, дзеліцца са мною ў купэ цягніка па-дарожнаму шчыра — мусіць, раны ад набалелага ў немаладым узросце доўга не зажываюць.

У 60-я гады ён, другі сакратар сельскага райкама партыі адной з расійскіх абласцей, трапіў на памінкі па памёршаму сябру дзяцінства, бацькі якога запрасілі і святара мясцовай царквы, ён адпяваў у доме нябожчыка. І трэба ж было яму, партыйнаму чыноўніку, сесці за сталом побач з тым святаром! Нехта "настукаў" на яго ў абкам партыі. Прыехаў адтуль правяраючы — факт застольнага суседства пацвердзіўся. А як на зло ў тыя гады па ўсёй краіне кацілася чарговая хваля ваяўнічага атэізму з закрыццём і знішчэннем яшчэ ацалелых ад пагромаў 20—30-х гадоў храмаў. Выклікалі "вінаватага" на бюро абкама партыі, аб'явілі суровую вымову з занясеннем ва ўліковую картку і, вядома, вызвалілі ад займаемай пасады. Ніякія тлумачэнні небаракі, што тое застолле было жалобным, а "суседства" са святаром выпадковае, не расчулілі верных прыхільнікаў тэорыі абвастрэння класавай барацьбы па меры набліжэння грамадства да райскіх кушчаў камунізму.

Бедалага страціў сон, пісаў скаргі ў цэнтральныя партыйныя органы, і ўрэшце тую вымову яму знялі, але пра работу ў партыі яму давялося забыць. І калі ў 1991 годзе пасля правалу путчу ў Маскве КПСС распалася, ён адчуў палёгку на душы — быццам камень з грудзей спаў. Толькі яшчэ дакараў сябе за тыя трывогі і душэўныя пакуты, якія перажыў калісьці нізашто.

Міхась ТЫЧЫНА.
г.Слуцк.

Дзяржкамітэт пагранвойскаў Беларусі ўдакладняе інфармацыю аб злачынстве, якое ўчыніў старшы сержант кантрактнай службы Лідскага пагранічнага атрада

Дзяржаўны камітэт пагранічных войскаў Беларусі выступіў з удакладненнем прайшоўшай у шэрагу беларускіх СМІ інфармацыі аб злачынстве, якое было ўчынена старшым сержантам кантрактнай службы Лідскага пагранічнага атрада.

Размова ішла аб тым, што Гродзенская міжгарнізонная ваенная пракуратура ўзбудзіла крымінальную справу ў дачыненні да камандзіра разведвальна-пошукай групы Лідскага пагранатрада, які, знаходзячыся пры выкананні службовых абавязкаў, самавольна пакінуў часць і накіраваўся ў вёску Жымілаўе Іўеўскага раёна Гродзенскай вобласці. Пасля распівання спіртных напояў з мясцовымі жыхарамі ён згубіў аўтамат АК-74, два магазіны з патронамі і свае дакументы. Паводле звестак Беларускай ваеннай пракуратуры, усё згубленае было знойдзена супрацоўнікамі Гродзенскай міжгарнізоннай ваеннай пракуратуры менш чым праз суткі пасля здарэння.

Прызнаючы "бясспрэчна ганебным і абуральным тое, што чалавек, які знаходзіцца на службе, пазбавіўся па ўласнай волі аўтамата" (дарэчы, не АК-74, а АКС-74), Дзяржкамітэт пагранвойскаў у той жа час палічыў за неабходнае ўказаць на некаторыя недакладнасці, дапушчаныя ў прайшоўшым паведамленні. Так, згодна з інфармацыяй прэс-цэнтра пагранічнага ведамства Беларусі, старшы сержант кантрактнай службы не губляў два магазіны з 50 патронамі, яны пастаянна знаходзіліся пры ім. Акрамя таго, падкрэслілі ў прэс-цэнтры, "зброя была знойдзена дзякуючы ў першую чаргу комплексу захадаў, прадпрынятых самімі пагранічнікамі". Вялікую дапамогу ў гэтым ім аказалі мясцовыя жыхары.

Алег САКАЛОЎ, БелаПАН.

Піць ваду з-пад крана — такую раскошу не кожны можа сабе дазволіць

Больш як палавіна разведаных у Беларусі падземных крыніц вады па сваіх прыродных якасцях не адпавядае санітарна-гігіенічным нормам. Як паведамілі ў Міністэрстве жыллёва-камунальнай гаспадаркі, у сувязі з гэтым ужо ліквідаваны свідравіны ў Барысаве, Навагрудку, Слоніме і іншых гарадах.

У хозе абследаванняў, праведзеных у апошні час, забруджанне вады фекальнымі стокамі, нітратамі, фенoламі, нафтапрадуктамі і цяжкімі металамі выяўлена ў 34 працэнтах крыніц. Аднак найбольш вострая праблема з якасцю вады ў шахтных калодзежах. Напрыклад, ступень іх забруджання бактэрыямі кішэчнай палачкі дасягае 100 адзінак гранічна дапушчальнай канцэнтрацыі. Пры гэтым летняя спёка і вялікія ліўні прывялі да таго, што ў многіх рэгіёнах рэспублікі вада ў калодзежах стала проста непрыгоднай для ўжывання.

Уладзіслаў ПЛАТУН.

Па Брэстчыне зноў прайшла стыхія...

У нядзелю 2 жніўня з 18 да 21 гадзіны па некаторых раёнах Брэсцкай вобласці з захаду на ўсход пранёсся ўраганны вецер са шквальным дажджом і градам. Як паведаміў начальнік штаба грамадзянскай абароны вобласці Уладзімір Бяссмертны, сіла ветру ў асобных месцах перавышала 25 метраў у секунду.

Найбольш пацярпелі ад стыхіі Пружанскі, Бярозаўскі, Івацэвіцкі, Ганцавіцкі, Лунінецкі і некаторыя іншыя раёны.

Паводле самай першай і папярэдне перададзенай з месцаў інфармацыі, ураганам пашкоджаны 75 дамоў вяскоўцаў і звыш двух дзесяткаў вытворчых будынкаў, у тым ліку тры збожжасклады, некалькі зернесушыльных комплексаў, фермы, некаторыя лініі электраперадач і сувязі. Дажджом і градам пабіла нямала пасеваў (аб'ём пашкоджанняў на палях удакладняецца). Акрамя таго, у некаторых лясніцтвах, асабліва Пружанскага і Івацэвіцкага раёнаў, ёсць даволі значныя лесапавалы.

На жаль, у выніку разбурэння даху ў вёсцы Хадакі Івацэвіцкага раёна сур'ёзна пацярпеў 44-гадовы рабочы лесапільнага цэха, у якога медыкі выявілі закрыты пералом пазваночніка.

Іван КУКСА.

Служба "01" інфармуе

За апошні тыдзень ліпеня ў рэспубліцы было зарэгістравана 245 пажараў, у адным з якіх загінуў чалавек.

Паводле інфармацыі, атрыманай БелТА ў Галоўным упраўленні ваенізаванай пажарнай службы МУС, агнём знішчаны і пашкоджаны 147 пабудоў, 22 адзінкі тэхнікі, 129 тон грубых кармоў, 8 галоў жывёлы.

Агульны матэрыяльны ўрон склаў 2 мільярды 154 мільёны рублёў.

БелТА.

Спорт

Рыцарскія даспехі беларускіх спартсменаў

Прыемны сюрпрыз паднёс аматарам спорту беларускі "рыцар пяці якасцей" Андрэй Смірноў. На праведзеным у мексіканскай сталіцы чэмпіянаце свету па сучасным пяціборʼі ён не толькі здолеў апярэдзіць многіх прызнаных лідэраў гэтага віду спорту, у тым ліку чэмпіёна свету расіяніна Дзмітрыя Сваткоўскага, але і заваяваць бронзавую ўзнагароду. Па суме ўсіх спартыўных дысцыплін наш атлет набраў 5.310 ачкоў. А пераможцам тут стаў француз Себасцьян Дэлейн — 5.330, другім быў прадстаўнік амерыканскай каманды Вахтанг Хагарашвілі — 5.318.

У камандным заліку месцы размеркаваліся так: 1 — Мексіка, 2 — Венгрыя, 3 — Францыя. Беларуская каманда заняла пятае месца. Прычым да "падзелу" пірага дапушчана яна была з рэзервовага складу, паколькі ў асноўную групу з-за нізкага рэйтынгу не трапляла. Але тым больш важкі яе паказчык, які аказаўся ў выніку вышэйшым, чым у палякаў, шведаў, мексіканцаў і амерыканцаў.

На жаль, нашы жанчыны, якія паспяхова пераадолелі паўфіналы, у лік прызёраў не трапілі.

Вячаслаў ДУТАЎ, БелТА.

ТЕЛЕПРОГРАММА

Среда, 5 августа

БТ

07.00 Доброе утро, Беларусь!
08.00, 13.00, 15.00, 18.00, 00.20 Новости.
08.15 "Сегодня с вами...". Директор детского дома №2 Минска Валентина Зеневич.
08.55 Потребительская корзина. Социально-экономическая программа.
09.10 "Навстречу".
09.50 Автопарк.
10.00 Многоголосие. Народы Беларуси: история, культура, быт.
10.30 Сериал "Клан".
11.30 Видимо-невидимо.
12.30 "А музыка звучит...". Песни Игоря Лученка.
13.10 Мультфильм "Панда и волшебная змея" (США).
14.25 "Интеграция — евростиль". "Огненный поток". Телеочерк.
15.10 Видеокурс французского языка.
15.35 Мультфильм "Д'Артаньгав и три пса" (США). 6-я с.
16.00 "Девочка и океан" (Австралия).
16.25 "По улицам слона водили...". Дрессировщики Таисия Корнилова и Алексей Дементьев.
17.05 "Мозырь — любовь моя". Телеочерк.
17.30 Судьба моя и надежда. Социальная реабилитация инвалидов.
18.20 Сериал "Клан".
19.20 "Сегодня с вами...". Главный архитектор проектов государственного предприятия "Институт "Минскпроект" Нелли Темнова.
19.55 Королевская охота.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.55 "Смеяться — не грех". Развлекательная программа "Киностружка".
22.15 Х/ф "Благие намерения" (Великобритания). 3-я с.
23.15 Белорусский хит-парад.
23.20 "И хлеба горбушку — и ту пополам...". Творческий вечер композитора Олега Иванова.
00.35 Темная комната. "Достоверно".

ОРТ

08.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.05 Новости.
08.15 Сериал "Роксолана — пленница султана".
09.00 "Тема".
09.45 Баскетбол. Чемпионат мира. Мужчины.
11.15 Программа "Вместе".
14.20 Мультсериал "Тин-Тин идет по следу".
14.45 "Классная компания".
15.15 Зов джунглей.
15.40 Сериал "Лето наших надежд".
16.10 "...До шестнадцати и старше".
16.30 "Вокруг света".
17.20 Сериал "Роксолана — пленница султана".
18.05 Час пик.
18.30 "Золотая лихорадка".
19.10 Человек и закон.
19.45 "Спокойной ночи, малыши!".
20.00 Время.
20.35 Боевик "Телохранитель".
22.25 Док. детектив "Сибирская "язва". Дело 1995 года.

РТР

06.30, 10.00, 16.00, 19.00, 22.55 Вести.
07.00 Дежурная часть.
07.20 "Стронг" представляет.
07.25 На заметку.
07.30 "Шапокляк". Мультфильм.
07.50 Православный календарь.
07.55 Старая квартира. Год 1949-й.
09.10 Сериал "Санта-Барбара".
13.30 Х/ф "Капитан "Пилигрима".
15.00 "Башня".
15.30 Сериал "Первые поцелуи".
16.30 Осторожно, модерн.
17.00 Сериал "Вихрь ветров".
17.55 Кроссворд.
18.25 "Марьина роща". Ток-шоу.
19.35 Сериал "Мистер Бин — черная змеюка".
20.15 Эротическая комедия "Личная жизнь королевы".
21.40 Сериал "Агата Кристи, Пуаро".
22.40 Дежурная часть.
23.15 Горячая десятка.

КУЛЬТУРА

15.00, 17.00 Новости.
15.05 Мультфильмы "Риголетто", "Котенок по имени Гав", "Крот и жвачка".
15.55 "Лукоморье".
16.15 Посольские вечера. Германия.
17.05 "2003". К 300-летию Санкт-Петербурга.
17.10 Академия спорта.
17.30 "Русская усадьба".
17.55 "Новый Домострой".
18.20 "Огромное небо".
18.45 "Детский мир".
19.15 Чудо-сказка.
19.30, 23.00 Новости культуры.
19.50 "Остров Александра Сокурова".
20.45 После новостей.
21.05 Х/ф "Аэроград".
22.25 Вспоминая конкурс им. П.И.Чайковского.

НТВ

05.00, 09.00 Сегодня утром.
08.05 Сериал "Детектив Нэш Бриджес".
09.15 Х/ф "Расписание на послезавтра".
10.45 Мультфильм "Мальчик как мальчик".
11.00, 13.00, 15.00 Сегодня днем.
11.25 "Старый телевизор".
13.15 Сериал "Любовь и тайны Сансет Бич".
14.00 Сериал "Новый путь в Индию".
15.20 "Улица Сезам".
15.50 Х/ф "Кортик". 1-я с.
17.05 Криминал.
17.15 Впрок.
17.25 Док. сериал "Криминальная Россия. Современные хроники". "По следу сатаны". Ч. 1-я.
18.00, 21.00 Сегодня вечером.
18.40 Х/ф "Моя жизнь" (США, 1993 г.).
21.50 Сериал "Детектив Нэш Бриджес".
23.15 Х/ф "Танго на Дворцовой площади".

8-й канал

18.00 Программа Кеннета Копланда.
18.30 Для детей "Пострелята".
18.45 Сериал "Рыцари на колесах".
20.00 Аэробика "Новый Эдем".
20.45 Сериал "Горец".
22.15 Х/ф "Мясник" (Франция — Италия, 1969 г.).

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 229-28-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 229-29-04.

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ПП "Мэджык". Адрас: г. Мінск, вул. В. Харужай, 13. Падпісаны ў друк у 21.00. Фармат А-2. Тыраж: суботні — 61 050, у астатнія дні — 55 000 экз. Заказ № 925